

CSR-RAPPORT 2019

FORORD

AP Pension er en del af det danske velfærdssamfund, og det har vi været i 100 år. I dag er vi til stede for 457.734 danskere, når livet forandres, og når sygdommen rammer. Vi er også til stede, når arbejdslivet slutter, og seniorlivet begynder. På den måde kan man sige, at vi har et stort ansvar for mange mennesker på vigtige tidspunkter i deres liv. Det er vi meget bevidste om, ligesom vi er bevidste om, hvordan vores investeringer påvirker verden omkring os.

2019 var et særligt år for AP Pension. Vi markerede vores 100-års fødselsdag, og den stod den i bæredygtighedens tegn. For AP Pension betyder bæredygtighed og samfundsansvar, at vi rettidigt håndterer de trusler og udnytter de muligheder, som forandringerne omkring os byder på. Det at kunderne lever længere, og flere blive ramt af livsstilssygdomme, påvirker os som forsikringsselskab.

Som investor skal vi se mulighederne i den grønne omstilling og håndtere de klimarisici, som den stigende CO₂-udledning medfører. Og som helt almindelig virksomhed med 547 medarbejdere skal vi minimere vores negative påvirkning af miljøet. Der er med andre ord mange temaer at tage fat på.

I det forgangne år forstærkede AP Pension fundamentet for at imødekomme disse forandringer. Bestyrelsen vedtog en ny og mere vidtrækkende 'Politik for ansvarlig virksomhed og samfundsansvar', og vi etablerede en ny ledelsesstruktur, som understøtter vores arbejde med samfundsansvar, og som betyder, at arbejdet forankres bredt i organisationen.

I sommeren 2019 lancerede vi Danmarks første fulde produktlinje med bæredygtige investeringer. Det er glædeligt, at der nu findes et let tilgængeligt pensionsprodukt, som støtter den positive forandring gennem blandt andet FN's 17 verdensmål.

Efteråret blev startskuddet til en markant investering i forebyggelse og nye sundhedsløsninger til alle vores kunder. Vi har etableret afdelingerne Strategisk Sundhed og AP Care. På den måde vil vi håndtere udviklingen i livsstilssygdomme og mistrivsel, som er et stigende problem hos den danske befolkning og hos vores kunder.

2019 var også året, hvor vi besluttede at svanemærke alle vores nye boligbyggerier og miljøcertificere erhvervsbyggerier efter den anerkendte DGNB-ordning.

Det har været et travlt år i AP Pension, hvor købet af Skandia har været en stor begivenhed. Vi kunne byde velkommen til 192 nye kollegaer, og med sammenlægningen står AP Pension nu stærkere i markedet end nogensinde før.

Vi vil håndtere udviklingen i livsstilssygdomme og mistrivsel, som er et stigende problem hos den danske befolkning og hos vores kunder.

Det har været et travlt år i AP Pension, hvor købet af Skandia har været en stor begivenhed. Vi kunne byde velkommen til 192 nye kollegaer, og med sammenlægningen står AP Pension nu stærkere i markedet end nogensinde før.

Arbejdet med samfundsansvar og bæredygtighed er centrale indsatser i vores strategi, for vi mener, at det er afgørende for vores fremtidige succes og konkurrencekraft – og fordi kundernes pension er vores ansvar.

For os er der ingen tvivl om, at vi hele tiden skal løfte niveauet for vores arbejde med samfundsansvar. Det var i 2019, at arbejdet med bæredygtighed og samfundsansvar for alvor tog fart, og 2020 byder på en endnu stærkere integration i

vores forretningsmodel. Vores investeringer i sundhedsløsninger skal rulles ud til kunderne, og vi skal intensivere arbejdet med at udpege de bedste bæredygtige investeringer. Konkret har vi et mål om, at 20 procent af vores formue skal allokere til den grønne omstilling inden 2030.

Du sidder med AP Pensions første fulde CSR-rapport. Her kan du læse om de udfordringer og risici, som vi har identificeret, og de indsatser, vi har leveret.

Bo Normann Rasmussen - adm. direktør

Niels Dengsø Jensen - bestyrelsesformand

ÅRET DER GIK

2019

JANUAR

Opkøb af Skandia

I 2019 købte AP Pension det svenske pensionselskab Skandias danske pensionsforretning. Købet betyder, at AP Pension øger sit kunde- og udviklingsfundament yderligere, så kunderne også fremover får attraktive pensions- og forsikringsløsninger. Købet styrker AP Pension i forhold til stordriftsfordele, nye sundhedstilbud og digitale løsninger.

Partnerskaber med fokus på klimaudfordringerne

I januar 2019 blev AP Pension medlem af UN PRI. Senere på året fulgte Climate Action 100+, hvor vi sammen med andre investorer påvirker de 100 største CO₂-udledende virksomheder til at anerkende og understøtte Parisaftalen. Vi tilsluttede os også IIGCC, som er et internationalt forum, der bidrager til at påvirke klimaproblemerne i en positiv retning.

JUNI

Lancering af AP Bæredygtig

AP Pension introducerede som det første selskab i markedet en komplet bæredygtig produktlinje. Produktlinjen, AP Bæredygtig, er udviklet i samarbejde med Matter og bygger på investeringer, der bidrager positivt til FN's verdensmål, reduktion af CO₂-udledning og den grønne omstilling.

AUGUST

Tied Agents som ny salgskanal

AP Pension etablerede i 2019 en ny salgskanal kaldet Tied Agents. Det er selvstændige forsikringsformidlere, der sælger og rådgiver om AP Pensions produkter. Samarbejdet betyder, at vi har udvidet vores distributionsnetværk og styrket vores lokale tilstedeværelse.

SEPTEMBER

100-års fødselsdag i bæredygtighedens tegn

AP Pension fejrede 100-års fødselsdag i 2019. Med rødder i andelsbevægelsen har kundeejerskabet gennem 100 år været omdrejningspunktet for vores virksomhed og arbejde. Det er en stolt tradition, og det er med til at skabe et stærkt, demokratisk fundament under AP Pension. Med 100 år som en del af det danske velfærdssamfund var bæredygtighed et naturligt tema for fejringen.

Støtter unge kvinders udviklingsmuligheder

I anledning af AP Pensions 100-års fødselsdag støttede vi sammen med vores kunder Pigespejdernes Fællesråd Danmark (PFD) med 150.000 kr. Donationen er en del af vores indsats inden for diversitet. Med den er vi med til at skabe aktiviteter og udviklingsmuligheder for unge kvinder rundt om i verden i forhold til fællesskaber, demokrati, kvinders muligheder og rettigheder.

OKTOBER

Første svanemærkede etagebyggeri i Jylland

Opførelsen af Kolding Sky var med til at markere en særlig grøn omstilling og fremtidig miljøcertificering af AP Pensions ejendomsprojekter. Koldings nye vartegn, som AP Ejendomme bygger, bliver det første svanemærkede etagebyggeri i Jylland. Certificeringen med Svanemærket er med til at skabe attraktive ejendomme, der samtidig giver gode afkast.

DECEMBER

Strategisk fokus på sundhed

Året markerede begyndelsen på et stærkt fokus på sundhed og forebyggelse. Med afdelingerne Strategisk Sundhed og AP Care vil vi imødekomme de sundhedsmæssige udfordringer, vi ser effekterne af blandt den brede befolkning, og som også rammer AP Pensions kunder.

FAKTA OM AP PENSION

AP Pensions arbejde med samfundsansvar bygger på vores kerneforretning og ligger inden for rammerne af vores vision, mission, løfte og værdier. Disse rammer skal være med til at skabe en sund fremtid for AP Pension.

161 mia. kr. under forvaltning

Etableret i 1919

For 100 år siden besluttede en gruppe andelsfolk, at de ville oprette et pensionsselskab for andelsselskabernes ansatte. Hensigten var, at hele selskabets overskud skulle gå til kunderne. AP Pension er fortsat 100 procent kundeføjet og skal derfor ikke tilgodese andre end kunderne. Igennem årene er AP Pension vokset til at være et af Danmarks største kommercielle pensionsselskaber.

547 medarbejdere hos AP Pension

Primære forretningsområder

- Livsforsikring
- Investering
- Ejendomsudvikling
- Sundhedsforsikring og forebyggelse

Lokationer

I dag har AP Pension kontorer i Aarhus og København.

Nyt hovedkontor

AP Pension vokser. Derfor er vi ved at etablere et nyt hovedkontor i Københavns Nordhavn, som skal være den fremtidige ramme for vores mere end 500 medarbejdere. Byggeriet er tegnet af PLH Arkitekter A/S. Det bliver en moderne funktionel ejendom, som respekterer omgivelserne og tager hensyn til bæredygtighed og socialt ansvar.

AP Pensions ledestjerne og retning

Missionen og visionen er holdepunktet, når vi dagligt tilrettelægger arbejdet, prioriterer vores ressourcer og møder vores kunder.

Vision

Kunderne skal opleve AP Pension som et trygt, enkelt og værdiskabende pensionsselskab.

Mission

AP Pension er et kundeføjet pensionsselskab, der sætter kundefællesskabets interesser højest.

Løfte

DIN PENSION – VORES ANSVAR

Antal kunder og virksomheder

451.179

kunder i alt

213.066

kunder med opsparing

3.222

virksomheder med over fem medarbejdere

ANSVARLIG VIRKSOMHEDSDRIFT

Ansvarlig virksomhed og samfundsansvar betyder, at AP Pension drives på en måde, som fastholder vores værdier, viser respekt for mennesker, samfund og miljø samt imødekommer de forventninger, som omverdenen har til os.

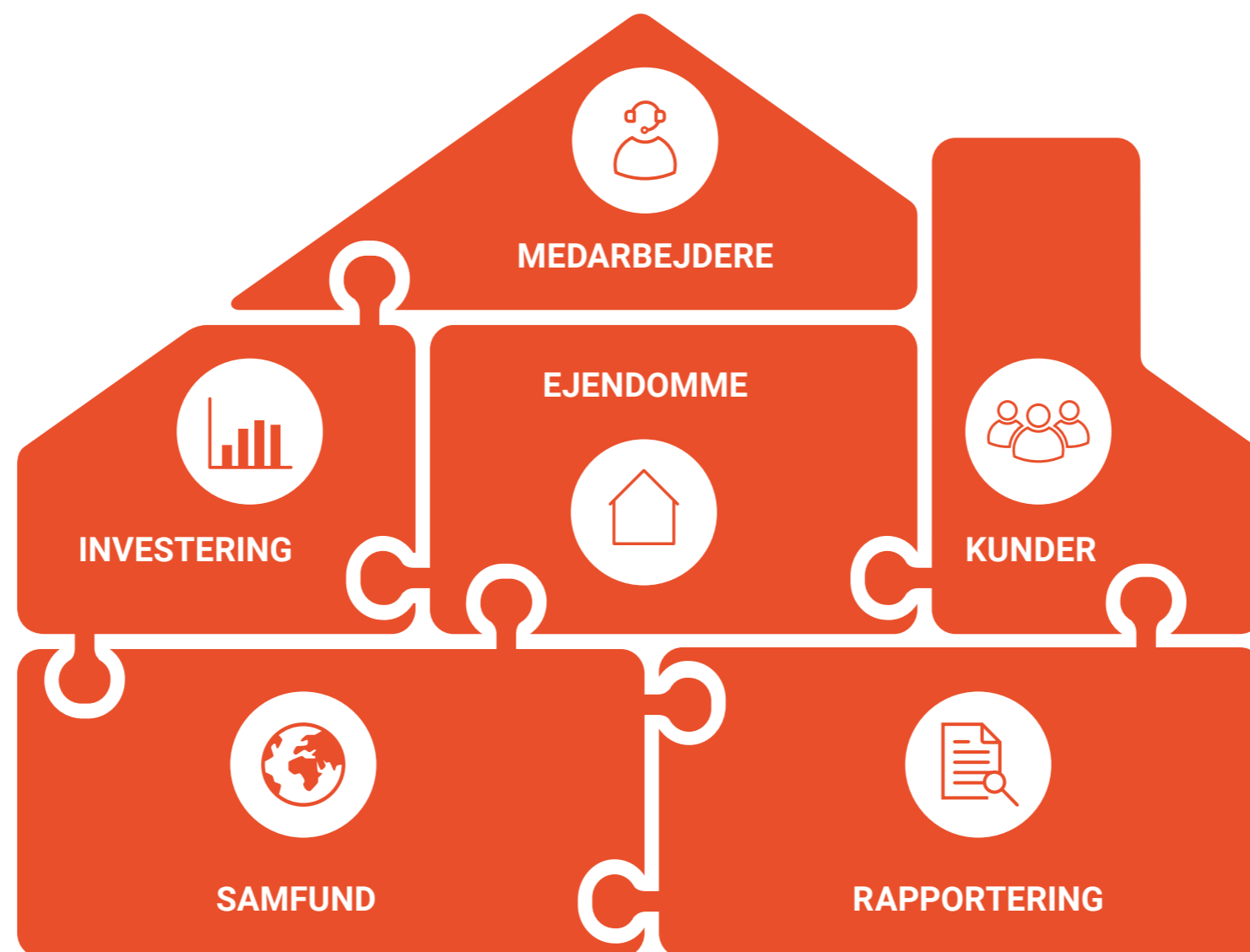
Som livsforsikrings-selskab er AP Pensions produkter tæt forbundne med de offentlige velfærdsydelser. Derfor er ansvarlig virksomhedsdrift ensbetydende med, at vi bidrager til at løse de samfundsmæssige udfordringer, som blandt andet relaterer sig til danskernes helbred og stigende alder.

Arbejdet med samfundsansvar er en naturlig del i den forretningsmæssige drift af AP Pension, hvor vi forholder os til de udfordringer og muligheder, der påvirker os og vores kunder mest. Vi har valgt at integrere vores arbejde med samfundsansvar i centrale beslutningsprocesser, hvor særligt bæredygtighedskriterier spiller en vigtig rolle.

Det er eksempelvis i relation til valg af leverandører, fravalg af problematiske investeringer og udvikling af projekter.

TILGANG TIL SAMFUNDSANSVAR

AP Pension har i december 2019 vedtaget en ny politik for ansvarlig virksomhed og samfundsansvar. Politikken sætter rammerne for vores samfundsansvar og tager højde for de

roller, som AP Pension har i samfundet i form af forsikringsvirksomhed, investor og arbejdsgiver. Rollerne og arbejdet med samfundsansvar er direkte koblet til AP Pensions kerneforretning inden for livsforsikring, investering, ejendomsudvikling og sundhedsforsikring.

På baggrund af dem har vi udpeget seks operationelle indsatsområder, som adresserer de risici i samfundet, som AP Pension er bedst i stand til at håndtere.

For hvert af de seks områder er der udpeget en leder, som har ansvar for at udarbejde og gennemføre de nødvendige handlinger. Den forretningsmæssige opfølgning sker gennem komitéen for samfundsansvar, som løbende følger op på aftalte mål og aktiviteter.

AP Pension støtter op og opererer inden for rammerne af kendte internationale konventioner om beskyttelse af miljø og mennesker, herunder FN's Global Compact og UNPRI. Vi støtter desuden Parisaftalens mål om at begrænse den globale opvarmning til 2,0 grader og FN's 17 verdensmål.

AP PENSION OG FN'S 17 VERDENSMÅL

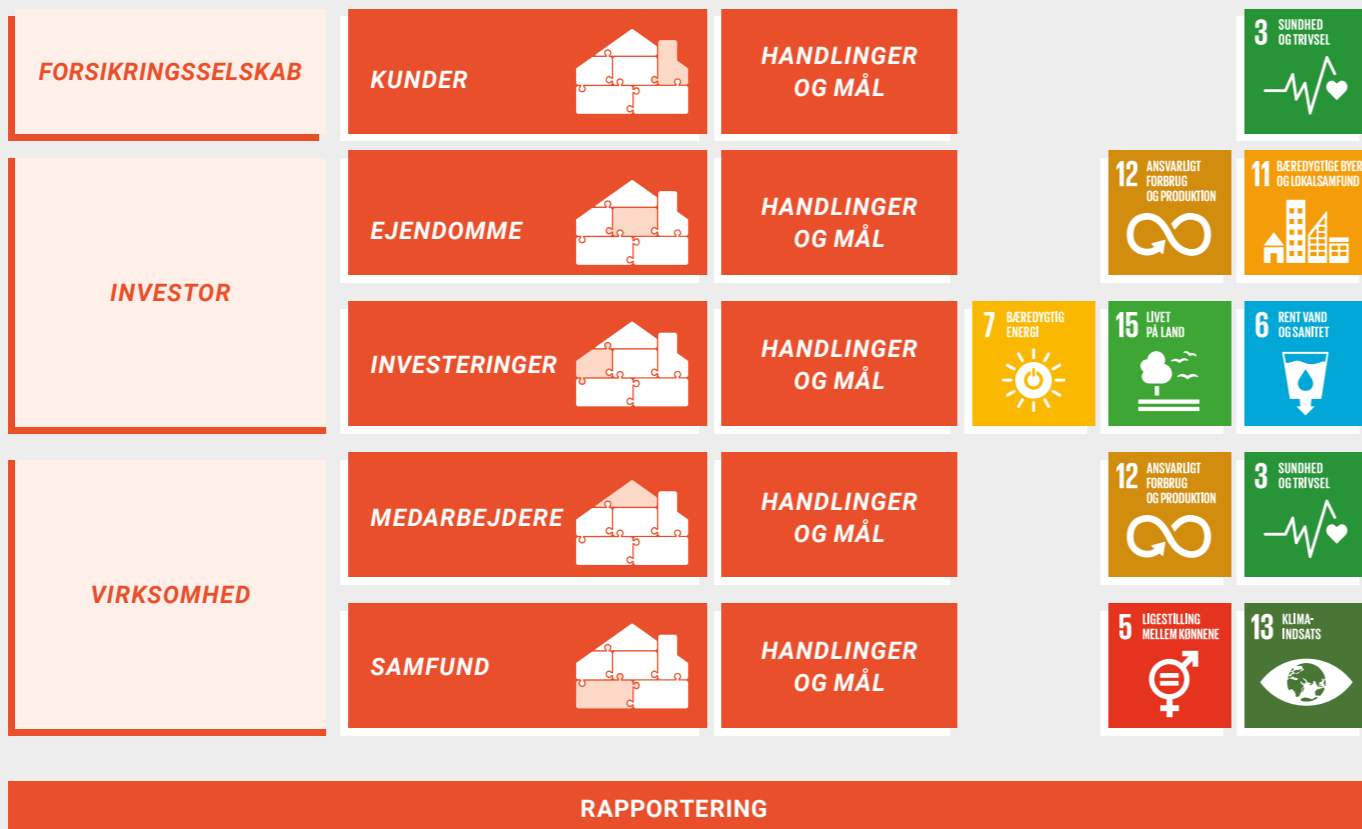
Verdensmålene har skabt et fælles internationalt sprog inden for bæredygtighed og udgør rammerne for lande og virksomheders arbejde på området. AP Pension påvirker forskellige verdensmål i vores virke som investor, forsikringselskab og virksomhed.

Rollerne illustrerer vores rækkevidde, og indsatserne afspejler sig i vores tilbud til kunderne, i måden vi skaber en økonomisk sund forretning på og i vores mulighed for at påvirke samfundsudfordringer i en positiv retning.

Med denne tilgang og de seks indsatsområder opnår vi sammenhæng og struktur i arbejdet med bæredygtighed.

Tilgangen betyder, at vi kan dokumentere og sætte indsatsområderne i relation til aktiviteter og mål. AP Pensions CSR-rapport beskriver og dokumenterer de resultater, der er opnået i 2019.

Læs hele vores politik for ansvarlig virksomhed og samfundsansvar på www.appension.dk/csr

Det er naturligt for os, at vi som virksomhed viser respekt for både mennesker, samfund og miljø. AP Pension er tæt forbundet med det danske velfærdssystem, samtidig med at vi har investeringer placeret rundt om i hele verden. Derfor skal vi tage et særligt ansvar for at løse nogle af de udfordringer verden står overfor. Det er et arbejde vi gerne vil være åbne omkring og hele tiden forbedre.

Chef for samfundansvar
Peter Holm

SAMFUNDET OMKRING OS

AP Pension oplever en række tendenser, som har særlig indflydelse på vores måde at drive virksomhed på. Tendenserne spænder fra investeringsverdenen over byggebranchen og danskernes helbred til befolkningens holdning til bæredygtighed. Alle aspekter af AP Pensions virksomhed er berørt og kræver stillingtagen.

Den yngre generation taler om bæredygtighed

VÆRDIERNE SKAL MATCHE

Millennials og Generation Z støtter generelt virksomheder, der matcher deres egne værdier, og de fravælger virksomheder uden værdimatch. For AP Pension betyder det, at vi skal være dygtige til at kommunikere vores indsatser inden for bæredygtighed og samfundsansvar.

Kilde: Befolkningsundersøgelse – AP Bæredygtig. Undersøgelsen er gennemført af analyseinstituttet YouGov. Der er i alt gennemført 1000 CAWI-interview med danskere i alderen 18+ år, i perioden 20-22. november 2019.

Kilde: https://www.danskbyggeri.dk/media/38447/baeredygtighedspolitik_2019.pdf

Kilde: The Deloitte Global Millennial Survey 2019.

Kilde: Danskernes Sundhed – Den Nationale Sundhedsprofil 2017 © Sundhedsstyrelsen 2018.

Danskerne sundhedstilstand

MENTALT HELBRED

I perioden 2010 til 2017 er der en stigning på 3,2 procentpoint til 13,2 procent i andelen af danskere med dårligt mentalt helbred.

FYSISK HELBRED

I perioden 2010 til 2017 er der en mindre stigning i andelen af danskere med dårligt fysisk helbred, fra 10,0 procent til 11,3 procent.

STRESS

I perioden 2010 til 2017 er der en stigning på 4,3 procentpoint til 25,1 procent i andelen af danskere med et højt stressniveau.

SYGELIGHED

I alt har 35,6 procent af danskerne en eller flere langvarige sygdomme eller helbredsproblemer.

Bæredygtige investeringer

DEN GRØNNE OMSTILLING ER NØDVENDIG

Ifølge FN's Klimapanel (IPCC) skal det globale CO₂-udslip reduceres med 7,6 procent hvert år de næste ti år for at nå Parisaftalens mål om en global temperaturstigning på maksimalt 2,0 grader.

PENSIONSSKABERNE SKAL KUNNE FORMIDLE BÆREDYGTIGE INVESTERINGER TIL DANSKERNE

Næsten halvdelen af danskerne ved ikke, om der bliver taget hensyn til bæredygtighed, når pensionskaberne investerer. Samtidig siger tre ud af ti procent, at det i høj eller meget høj grad er pensionskaberne ansvar at investere bæredygtigt.

DANSKERNE TROR PÅ AFKAST I BÆREDYGTIGE INVESTERINGER

Fire ud af ti danskere tror på, at afkastet på bæredygtige investeringer vil være det samme eller højere end på investeringer, hvor der ikke tages hensyn til bæredygtighed. Kun to ud af ti tror, at afkastet bliver lavere.

Ansvarligt byggeri

BYGGEBRANCHEN SKAL BIDRAGE

TILBÆREDYGTIG OMSTILLING

33 procent af alt affald kom i 2016 fra bygge- og anlægsaffald i Danmark. Selvom 87 procent af affaldet genanvendes, skal dette tal stige. AP Pension er en af landets store ejendomsudviklere og spiller en vigtig rolle i branchen.

FOKUS PÅ ENERGIEFFEKTIVISERING OG VEDVARENDE ENERGI

Bygninger står for omtrent 40 procent af vores energiforbrug. Lavere energiforbrug betyder lettere og billigere omstilling af vores energisystem til vedvarende energi i 2050.

TEMAER I RAPPORTEN

Der stilles generelt større krav til vores investerings-tilgang og kommunikation af den. Det samme gælder for vores måde at opføre byggerier på og vores håndtering af kundernes helbred. Vi har derfor fokus på, hvordan vi i vores investeringer, ejendomsportefølje og sundhedstiltag kan imødekomme udfordringerne.

CSR-rapporten dykker særligt ned i temaerne:

Sundhed og forebyggelse for kunderne

Bæredygtige og ansvarlige investeringer

Miljøcertificering af ejendomme

KUNDERNE I AP PENSION

Som kundejet selskab er kunderne centrale i beslutninger om udviklingen af AP Pension. Ud fra et ansvarligheds perspektiv er sundhed og forebyggelse, sikker databehandling, informationssikkerhed, tilgængelighed og klagehåndtering vigtige for at skabe den bedste kundeoplevelse.

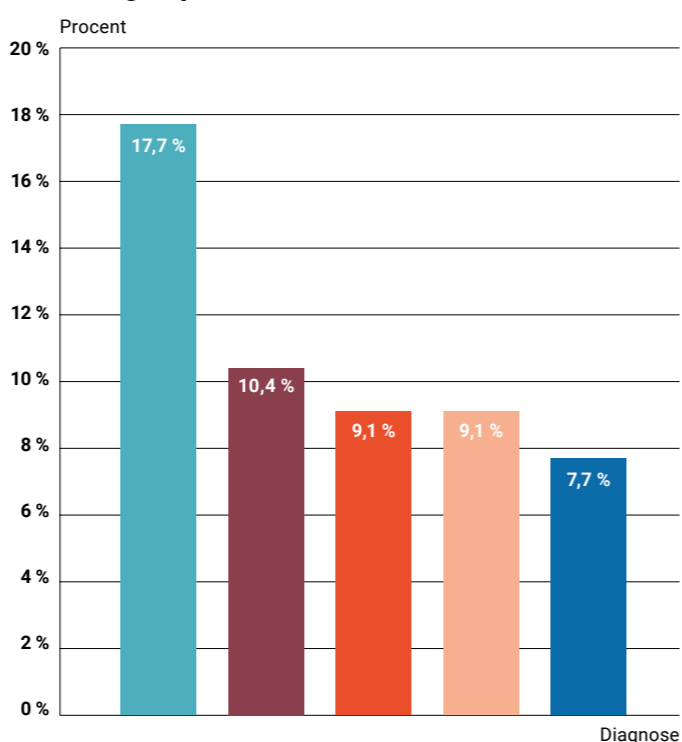
SUNDHED OG FOREBYGGELSE FOR KUNDERNE

I 2019 har AP Pension etableret fundamentet for et stærkere fokus på sundhed og forebyggelse.

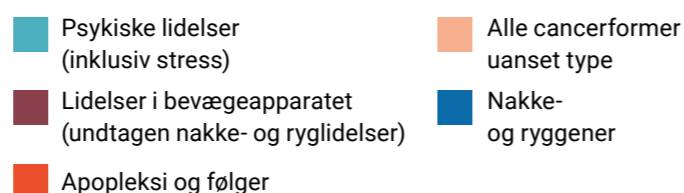
Udviklingen i livsstilssygdomme og psykiske lidelser som f.eks. stress, angst og depression er et stigende problem i befolkningen, og det er udfordringer, som AP Pension vil adressere med denne indsats. Det er både en økonomisk risiko for AP Pension og en samfundsmæssig udfordring, at udbetalingerne til sundhedsforsikringer og dækninger ved tab af erhvervsevne stiger. AP Pensions resultat i forhold til syge- og ulykkesforsikringer (SUL) for 2019 er -892 mio. kr. Det er en tendens, som præger hele pensionsbranchen, og det er et udtryk for, at flere kunder har behov for deres forsikringer. Der er i øjeblikket ikke balance mellem prisen på forsikringerne og udbetalingerne til kunderne. Prisstigninger er et naturligt skridt, men det kan påvirke AP Pensions konkurrencekraft negativt. For at vende udviklingen skal vi derfor arbejde med en kombination af en mere balanceret prissætning og forebyggende sundhedsindsatser til gavn for kundefællesskabet.

Det gælder for vores kunder såvel som for danskerne i almindelighed, at en tidlig indsats for at undgå sygdomme betaler sig både menneskeligt og økonomisk. Løsningen på problemerne er mangfoldige, og de sundhedskoncepter, som AP Pension udvikler, favner både den primære, sekundære og tertiære forebyggelse. Den primære forebyggelse rummer indsatser for personer, der ikke er i risikozonen for sygdom. Den sekundære og tertiære forebyggelse rækker ud til dem, som har en mellem eller høj risiko for at blive ramt af sygdom. I AP Pension er der i øjeblikket størst behov for at identificere, hvem der er i mellem eller høj risiko for sygdomme.

Fordeling af primære skader

Fordeling af antal pr. diagnose, tab af erhvervsevne

Note: Fordeling af primære skader pr. diagnose opgjort i forbindelse med udbetaling af dækning ved tab af erhvervsevne.

Det vigtigste fokusområde er forebyggelse af helbredsrelevante udfordringer og hjælp til bedre trivsel og livskvalitet. AP Pension er klar til at hjælpe, når det er 'varme hænder', der er behov for, og når skaden er sket.

ETABLERING AF NYE AFDELINGER

I 2019 har vi etableret en række tiltag inden for sundhedsområdet. Vi har formuleret en overordnet strategi og etableret afdelingen for Strategisk Sundhed, som varetager strategi og handlingsplaner samt udvikling af koncepter, produkter og partnerskaber på området. Derudover håndterer afdelingen kontakten til og rådgivningen af virksomheder.

Som led i arbejdet med strategien har vi oprettet AP Care, som både er navnet på et koncept og en afdeling. Afdelingen arbejder med sygdomsforkortende initiativer over for den enkelte kunde og består af vejledere med specialer inden for coaching, generel vejledning og kommunale forløb.

I 2019 har vi også etableret en intern sundhedskomite bestående af medarbejdere i AP Pension, som vil gennemføre initiativer for de øvrige ansatte. Komitéen og dens initiativer er igangsat for at øge sundheden blandt medarbejderne og finde frem til de bedst fungerende tiltag, så vi kan tilbyde dem til kunderne.

KUNDERNES SUNDHED SKAL FORBEDRES

Den langsigtede målsætning er at forbedre kundernes sundhed, mindske sygefraværet og fastholde kundernes tilknytning til arbejdsmarkedet. Det vil gavne kundefællesskabet og vil kunne aflæses i balancen mellem kundernes forsikringsindbetalinger og sygdomsudgifter i AP Pension. Forventningen er, at indsatserne på sundhedsområdet vil bidrage til en bedre balance for det kommende regnskabsår. I forhold til AP Pensions positionering i markedet er det ambitionen at blive oplevet som et selskab, der tager ansvar for kundernes sundhed og på den måde også tager ansvar for et bæredygtigt fællesskab.

VI MÅLER EFFEKTEN AF FOREBYGGELSE

Frem mod 2022 vil AP Pension etablere en metode til at måle den virksomhedsrelaterede og samfundsøkonomiske effekt af forebyggelse i virksomhederne. At udvikle denne effekt-måling er forbundet med den udfordring, at et sundt liv er en kombination af det sunde arbejdsliv og det sunde privatliv. På kort sigt vil AP Pension måle virksomhedens oplevelse af og tilfredshed med de sundhedstiltag, der tilføres i form af samarbejdet med AP Pensions sundhedskonsulenter.

Stigende behov for sundhedsindsatser

Samfundsmæssig risiko

Udviklingen i livsstilssygdomme og psykiske lidelser som f.eks. stress, angst og depression er et kendt problem. Indsatsen med at forebygge disse problemer er nødvendig for at undgå stigende pres på de offentlige ydelser, tab af produktivitet og lavere livskvalitet. AP Pension har som livsforsikrings selskab et særligt ansvar for at adressere disse udfordringer.

Finansiel risiko på dækninger ved tab af erhvervsevne

Det er en økonomisk risiko for AP Pension, at udbetalingerne til dækninger ved tab af erhvervsevne stiger. Tendensen præger hele pensionsbranchen og er udtryk for, at flere kunder har behov for denne dækning.

Ubalance

Ubalancen mellem prisen på forsikringerne og udbetalingerne til kunderne kalder på en bred indsats. Prisstigninger er naturlige, men det vil påvirke AP Pensions konkurrencekraft i en negativ retning. Den rigtige løsning er en balanceret prissætning og sundhedsindsatser til gavn for kundefællesskabet.

Dansk Sundhedssikring

For at styrke AP Pensions sundhedsforsikringsprodukt er der i 2019 indledt partnerskab med Dansk Sundhedssikring om skadebehandling.

Vi vil opleves som et selskab, der tager ansvar for kundernes sundhed. Den langsigtede målsætning er at forbedre kundernes helbred, mindske sygefraværet og fastholde deres tilknytning til arbejdsmarkedet.

Chef for strategisk sundhed - Dorthe Frykman

Tiltagene inden for sundhed og forebyggelse:

Helbredssite

Helbredsvejledning (AP Care)

Helbredsmåling

Strategisk rådgivning

LANCERING AF HELBREDSSITE, HELBREDSMÅLING OG RÅDGIVNINGSKONCEPT

I 2020 er målet at udbrede kendskabet til det strategiske sundhedsfokus og tilbyde koncepter og sundhedsinitiativer til kunderne. Vi vil blandt andet lancere et online helbredssite, en digital helbredsmåling og et rådgivningskoncept til virksomhederne. Samtidig vil vi opbygge en række sundhedskoncepter, som skal dække efterspørgslen.

Inden udgangen af 2022 er det ambitionen, at vi har indhentet struktureret viden om, hvordan effekten af vores sundhedsindsatser værdifastsættes. Dermed vil vores sundhedsfokus også blive opgjort i form af økonomisk betydning for kunderne, samfundet og AP Pension.

I forbindelse med indsatsen inden for sundhed og forebyggelse har AP Pension primært fokus på at påvirke følgende af FN's verdensmål i en positiv retning:

SIKKERHED OMKRING KUNDERNES DATA

Kundernes tillid til, at vi passer godt på deres personlige oplysninger, er afgørende for AP Pension, for læk af disse data kan have store konsekvenser. AP Pension arbejder løbende på at skabe gode rammer for databeskyttelse i hele koncernen. I 2019 har vi haft særligt fokus på at forbedre procedurer og forretningsgange, uddanne medarbejdere samt på at styrke informationssikkerheden. Dette arbejde startede allerede i 2016. I forbindelse med persondataforordningens ikrafttræden den 25. maj 2018 blev der indført en generel forpligtelse for alle dataansvarlige til at anmelde brud på persondatasikkerheden til Datatilsynet.

Ikke uventet oplever AP Pension i lighed med andre virksomheder, at der sker brud på persondatasikkerheden. De typiske eksempler på brud er, at enkeltdokumenter bliver tilgængelige for den forkerte modtager. I AP Pension gør vi en stor indsats for at sikre, at brud identificeres hurtigt, og at vi får implementeret relevante tiltag, der skal sikre, at det ikke sker igen. Det gøres eksempelvis gennem uddannelse, indlæg på afdelingsmøder i de afdelinger, hvor brud identificeres samt fokus på anvendelse af kryptering.

TRÆNING I INFORMATIONSSIKKERHED OG DATABESKYTTELSE

AP Pension har et højt sikkerhedsniveau og arbejder løbende med at blive bedre. I 2019 har it-sikkerhedsfunktionen fået tilført ressourcer og indgået samarbejde med eksterne leverandører om døgnovervågning af it-infrastrukturen for at kunne reagere på eventuelle cyberangreb. Gennem blandt andet fora i brancheforeningen Forsikring & Pension opnår vi viden og erfaring, der gør os i stand til at reagere på udefrakommende trusler.

AP Pensions medarbejdere får træning i informationsikkerhed og databeskyttelse gennem blandt andet e-learning, quizzet og kampagner, ligesom de løbende testes, f.eks. med falske phishingmails. Initiativerne højner medarbejderens forståelse for vigtigheden af den rette adfærd i forhold til at opretholde sikkerhedsniveauet.

SIKKER, BÆREDYGTIG OG NÆRVÆRENDE KOMMUNIKATION

For at forbedre sikkerheden og det miljømæssige aftryk, der er forbundet med fysiske brevudsendelser, har vi i 2019 etableret samarbejde med e-Boks. Målet med samarbejdet er dels at øge informationssikkerheden og dels at opnå miljømæssige gevinster i form af mindre papirforbrug, færre print og mindre transport. Med samarbejdet muliggøres masse- og højfrekvensafsendelser af breve til kunder i e-Boks.

AP Pension udvikler løbende sin kundekommunikation og lancerede i juni 2019 et nyt datadrevet koncept kaldet Hændelsesbaseret rådgivning, der indebærer proaktiv, målrettet kontakt til kunderne.

Formålet er at sætte kunden endnu mere i centrum og øge loyaliteten gennem relevant kontakt. Med Hændelsesbaseret rådgivning bliver den enkelte kunde i AP Pension kontakten med råd og anbefalinger ved begivenheder i livet, der kan have betydning for pensionsordningen. Vi fortsætter udviklingen af konceptet i 2020.

TILGÆNDELIGHED, SERVICE OG KLAGEHÅNDTERING

Det er målet for AP Pension at have de mest loyale kunder blandt de kommercielle pensionselskaber. Det væsentligste fokusområde er kundeoplevelsen, herunder tilgængelighed i form af ventetider og ekspeditionstider. I den forbindelse er Kundecentret i AP Pension en vigtig del af arbejdet med at sikre loyale kunder.

Der er dagligt mange kunder, der kontakter os for at få råd og vejledning. Efter et telefonopkald får kunden en sms, hvor vedkommende anmodes om at score sin tilfredshed med

samtalen på en syv-punktskala (hvor syv er højeste score). Udover kundetilfredsheden måler vi tilfredshed med skadehåndtering og helbredsvejledning. Vi forholder os både til kundernes tilfredshed og de klager, som opstår. Alle kunder i AP Pension kan klage over afgørelser i forsikringsager. Det sker i sjældne tilfælde, at sagen bringes for pensionsbranchens officielle klageinstans, Ankenævnet for Forsikring.

Ifølge den seneste opgørelse fra ankenævnet fik AP Pension medhold i 15 af de 17 indberettede klager, hvilket vi anser som tilfredsstillende. I alt blev 17 sager indberettet i 2018, hvilket er en stigning på syv sager i forhold til 2017. Det skal imidlertid ses i lyset af en væsentlig større kundebestand end det forgangne år.

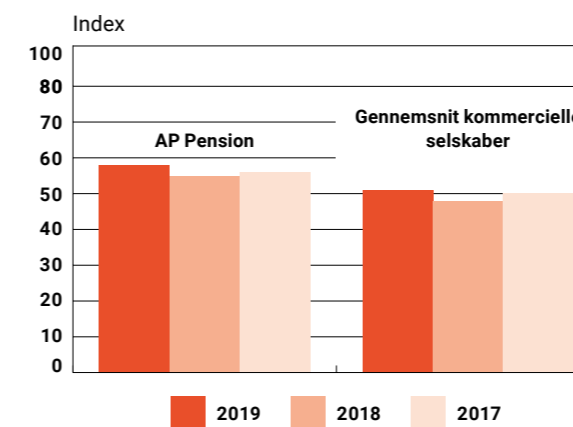
FOKUS PÅ KUNDEOPLEVELSEN

AP Pension var i 2019 i den absolutte top blandt de kommercielle pensionselskaber i Loyalty Groups BranchelIndex.

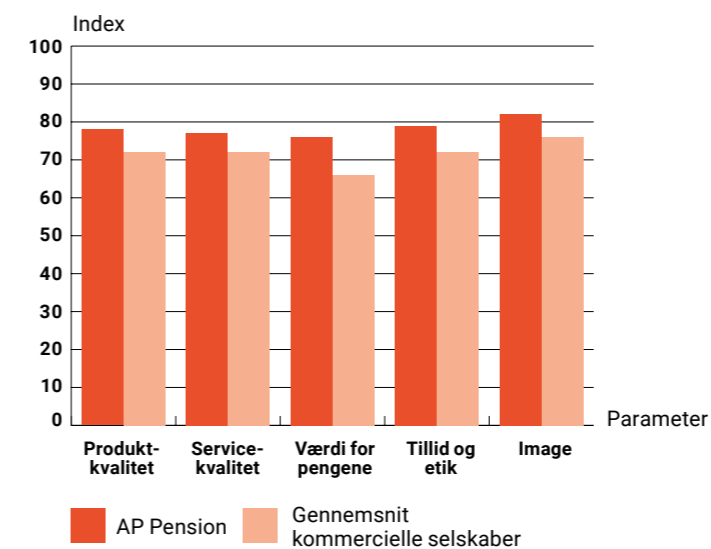
I relation til loyalitetsspørgsmålene lå AP Pension som nummer to og klart over gennemsnittet i branchen. I forhold til anbefaling af AP Pension (NPS) og kundeoplevelsen fik vi en placering som nummer et. På kundeoplevelsens fem kategorier (produktkvalitet, servicekvalitet, værdi for pengene, tillid og etik samt image) blev vi ligeledes vurderet som nummer et.

Det er afgørende for AP Pension at fastholde denne position, da en god kundeoplevelse er af afgørende betydning for at fastholde en høj loyalitet blandt kunderne. Undersøgelsen viser, at AP Pension står stærkt i kundernes opfattelse. En placering, som viser, at det store arbejde, der hver dag gøres for at servicere kunderne, bærer frugt.

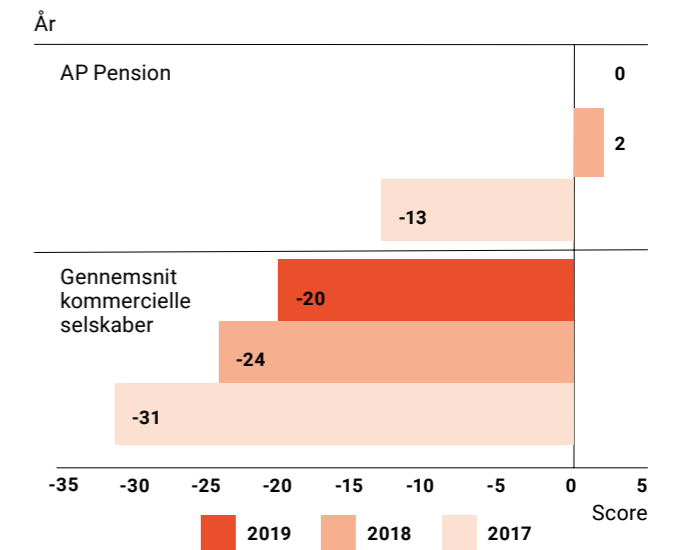
Loyalitetsindekset

Kundeoplevelser

Net Promoter Score - loyalitetsscore

Note: "Gennemsnit kommercielle selskaber" er et gennemsnit af de fire kommercielle selskaber: AP Pension, PFA, Danica og Velliv. Hvert selskab vægter med 25 procent.

Kilde: Loyalty Groups BranchelIndex Pension 2019.

Risici ved usikker håndtering af persondata

Løbende fokus på databeskyttelse og informationssikkerhed er nødvendig for at undgå brud på persondatasikkerheden, f.eks. at persondata tilgås af de forkerte personer. Utilsigtet eksponering af oplysninger om AP Pensions kunder vil kunne kompromittere de berørtes privatliv, og det kan skade dem økonomisk og socialt. For AP Pension udgør dette en operationel og en omdømmemæssig risiko.

Scoren på kundetilfredshed i 2019

Tilfredshed med Kundecentret:
6,52

Tilfredshed med skadehåndtering:
6,34

Tilfredshed med helbredsvejledning:
5,98

Skalaen er 1-7, hvor 7 er bedst.

Kilde: AP Pensions egen måling.

BÆREDYGTIGE OG ANSVARLIGE INVESTERINGER

Ansvarlige investeringer er et fundament for værdiskabelsen til kunderne i AP Pension. Vi ønsker at investere i en bæredygtig samfundsudvikling ved at tage passende hensyn til miljø, sociale forhold og ledelse.

Fundamentet for AP Pensions investeringer er vores politik for ansvarlige investeringer, som bygger på internationalt anerkendte principper for ansvarlig investeringspraksis og på bestyrelsens holdninger.

Ansvar for at udvikle og implementere vores ansvarlige investeringstilgang i AP Pension er forankret i afdelingen for ansvarlige investeringer. Teamet blev oprettet i 2019 og arbejder med udvikling af nye data og best practice. Det sker ud fra interne analyser og erfaringsudveksling med andre investorer i blandt andet det internationale forum IIGCC.

Institutional Investor Group on Climate Change (IIGCC)

IIGCC er et internationalt forum, som udvikler best practices, der kan hjælpe institutionelle investorer som AP Pension med at bidrage til at løse klimaudfordringerne. IIGCC har over 190 medlemmer og forvalter over 200 billioner kr.

PRINCIPPER, SOM AP PENSION FØLGER FOR ANSVARLIG INVESTERINGSPRAKSIS

Ansvarlighed og bæredygtighed er blevet en prioritet for AP Pension, og ved udgangen af 2019 satte AP Pension sit hidtil mest ambitiøse mål for investeringer i en grøn omstilling.

Vi efterstræber at afspejle denne tilgang på tværs af hele vores investeringsstrategi og har valgt at forpligte os til UN Global Compact. AP Pension opererer derfor inden for rammerne af UN Global Compact og har ikke ønsket at investere i selskaber, som bryder med internationale konventioner. Har et selskab brudt konventionerne, er vi gået i dialog med selskabet for at få dem til at ændre adfærd. I 2019 blev vi desuden medlem af PRI og har lanceret en række nye initiativer, som har sat streg under ønsket om at handle bæredygtigt.

MÅL FOR GRØNNE INVESTERINGER

I AP Pension får ansvarlige og bæredygtige investeringer større vægt i målene for alle fremtidige investeringer. I 2019 valgte vi at sætte et konkret mål for 2023 om at investere 10 mia. kr. i den grønne omstilling.

Målet for 2030 er, at minimum 20 procent af vores formue skal være placeret i grønne investeringer. Forudsætningen for at nå målene er naturligvis, at vi udover at bidrage til den grønne omstilling kan opnå et attraktivt afkast. I 2019 har vi desuden sat en mere ambitiøs agenda inden for aktivt ejerskab. Målet er at

Principles for Responsible Investment (PRI)

PRI er en uafhængig organisation, som udbreder arbejdet med ansvarlige investeringer gennem seks principper. AP Pension har tilsluttet sig PRI sammen med knap 2.500 organisationer, som tilsammen forvalter over 600 billioner kr.

UN Global Compact

UN Global Compact understøtter en ansvarlig adfærd hos virksomheder og investorer på baggrund af 10 principper, der adresserer miljøhensyn, arbejdstager- og menneskerettigheder samt antikorrupsion. Opbakningen til UN Global Compact er meget bred med over 12.000 underskrivere.

udvikle investeringsstrategien til at være proaktiv gennem valg af attraktive og bæredygtige investeringer. Lanceringen af AP Bæredygtig er et af de første skridt på vejen.

Den nye produktlinje er kendetegnet ved, at investeringerne dels bidrager til en grøn omstilling og dels støtter en række af FN's verdensmål.

GRØNNE INVESTERINGER OG GODE AFKAST

Den grønne omstilling har for alvor taget fart i Danmark. Det ses i efterspørgslen hos vores kunder, politisk med regeringens ambition om at reducere CO₂-udledningen med 70 procent frem mod 2030 og i klimaplanen for erhvervslivet hos Dansk Industri. Det skaber investeringsmuligheder, men spørgsmålet er, om gode afkast kan skabes ved at investere grønt? Et argument imod at investere grønt er, at man som investor begrænser sine investeringsmuligheder og dermed får sværere ved at sprede risiko.

AP Pension ser imidlertid et potentiale for, at den grønne omstilling udvider investeringsmulighederne. Som investor skal vi være opmærksomme på de risici, der kan være ved at beholde investeringer i en nedadgående industri såsom tobaksindustrien, som vi i 2019 valgte at ekskludere fra vores investeringsunivers.

Investeringer i grøn energi

AP Pension har investeret i alternativ energi via fondene Green Power Partners I og II og energiinfrastrukturfondene, CIP II og CIP III (Copenhagen Infrastructure Partners). Disse fonde investerer i havvindmølleparker, landvindmølleanlæg, biobrændselsanlæg og solceller.

Økonomiske studier har vist, at bæredygtighed godt kan forenes med gode afkast. Flere investeringsporteføljer klarer sig på niveau med markedet, alt efter hvordan porteføljen er sammensat. Der er altså ikke grund til at antage, at bæredygtighed behøver koste på afkastet. I AP Pension mener vi, at grønne investeringer og hensynet til kundernes afkast går hånd i hånd.

Mål i forhold til bæredygtige investeringer

	Mål 2030	Mål 2023	2019
Portefølje	50 mia. kr.	10 mia. kr.	2,4 mia. kr.
Andel af Portefølje	20 %	5 %	1,5 %

Climate Action100+

Climate Action100+ understøtter Parisaftalens ambitioner ved at gå i dialog med og forsøge at påvirke de største CO₂-udledende virksomheder i verden. De står for ca. to tredjedele af verdens samlede CO₂-udledning. Samarbejdet tæller mere end 370 investorer og forvalter tilsammen omkring 230 billioner kr.

Mærsk forpligter sig til den grønne omstilling

På baggrund af dialogen mellem Climate Action100+-selskaber og investorer har et stort antal selskaber udviklet strategier og tiltag for at støtte den grønne omstilling. Heriblandt det danske shippingfirma MÆRSK, som har forpligtet sig til 'net zero emissions' før 2050.

AKTIVT EJERSKAB Gennem ENGAGEMENT, DIALOG OG STEMMEAFGIVELSER

I AP Pension er det vores pligt at påvirke selskaberne i vores portefølje ved at udøve aktivt ejerskab. Med aktivt ejerskab går vi via vores rådgivere i dialog med selskaberne i vores portefølje. Det sker eksempelvis, hvis vi har mistanke om brud på vores politik for ansvarlige investeringer. Formålet med dialogen er at påvirke selskabets adfærd i en mere ansvarlig og bæredygtig retning. I 2019 gik vi i dialog med 76 selskaber på baggrund af 120 tilfælde af formodede eller verificerede brud på ESG-normerne (Environmental, Social, Governance).

AP Pension blev i 2019 medlem af investorsammenslutningen Climate Action 100+, hvorigennem vi også går i dialog med selskaber, der endnu ikke støtter op om målene i Paris-

aftalen. I de tilfælde hvor vi vurderer, at dialog er virkningsløs, kan vi ekskludere et selskab, og vores beholdning af aktier eller virksomhedsobligationer i det pågældende selskab vil blive solgt. Gennem en aftale med vores rådgiver udøver AP Pension aktivt ejerskab i form af stemmeafgivelse på generalforsamlinger i de selskaber, som vi investerer i.

Det sker ved såkaldt proxy voting, hvor vores rådgiver stemmer på vegne af AP Pension ud fra en stemmeafgivelsespolitik, som er i tråd med vores politik for ansvarlige investeringer. Det er med til at sikre, at AP Pension anvender vores ejerskab til at have indflydelse på selskaberne.

CASE: POSITIVT UDFALD AF DIALOG Gennem VORES EKSTERNE RÅDGIVER

Peab AB er en konstruktions- og civilingeniørvirksomhed. AP Pension har underskrevet to såkaldte engagement letters i forbindelse med ønske om dialog i 2017 og 2019. Begge gange på grund af tilfælde af korruption. Peab AB havde en åben dialog med vores rådgivere og informerede sine investorer om de omfattende tiltag, som virksomheden ville implementere. Et af tiltagene var eksempelvis uddannelse af ledere og medarbejdere i antikorrupsionspraksis. Vores engagement blev afsluttet i april 2019, efter vi vurderede Peab AB's indsats som tilstrækkelig og troværdig. Der har ikke været bekymring for eller tilfælde af korrupsionspraksis i Peab AB siden.

EKSKLUSION AF BRANCHER OG VIRKSOMHEDER

Når vi i AP Pension ekskluderer en virksomhed, betyder det, at vores investeringsunivers bliver mindre. Isoleret set reducerer det vores muligheder for at sprede risikoen, men som med enhver anden investeringsbeslutning mener vi, at alle investeringer og eksklusioner skal ses i lyset af afkast- og risikobalancen.

Samtidig har AP Pension en forpligtelse til at fremme en bæredygtig udvikling. Den afvejning sker løbende. Det er f.eks. den tilgang, AP Pension fulgte, da vi i 2019 vurderede vores beholdninger i tobaksindustrien. Vi anerkender, at den industri påvirker samfundet negativt i forhold til sundhed og klima. Det har længe været dokumenteret af Verdenssundhedsorganisationen (WHO), at tobak har negative konsekvenser for

helbredet, og flere rapporter viser, at tobaksindustrien har et negativt aftryk på omverdenen i form af afskovning, pesticidebrug osv. De historisk høje afkast fra tobak har også været udfordret siden 2017, og den lave risiko, som aktierne hidtil har haft, kan vise sig at blive højere, efterhånden som flere investorer udelukker dem fra investeringsporteføljen. Vi valgte i AP Pension at ekskludere tobak i september 2019.

I 2019 besluttede AP Pension at ekskludere selskaber, hvor mere end 30 procent af omsætningen er relateret til udvinding eller produktion af kul eller tjæresand, da vi anser dette som uforeneligt med opnåelsen af Parisaftalen. Denne eksklusion var den primære årsag til, at vores direkte eksponering til fossile brændstoffer faldt med omtrent 20 procent i 2019 sammenlignet med 2018.

CASE: EKSKLUSION PÅ GRUND AF VIRKNINGSLØS DIALOG

Raytheon Co. producerer løsninger til forsvaret, f.eks. robotvåben og radarsystemer. Selskabet fik i 2018 en påtale for brud mod menneskerettigheder. Raytheon Co.'s datterselskab supplerede Saudi-Arabien med ammunition, og FN's eksperter vurderede, at ammunitionen var blevet anvendt på måder, der overtrådte International Humanitarian Law og kunne betragtes som værende krigsforbrydelser ifølge Genevekonventionen. Vores rådgiver forsøgte at indgå i dialog med Raytheon Co., men selskabet var ikke villig til at gå i dialog og gjorde ikke en indsats for at ændre adfærd. Vi vurderede dialogen som virkningsløs og tilføjede selskabet på vores negativliste.

Task Force on Climate-related Financial Disclosure (TCFD)

Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) udspringer af The Financial Stability Board (FSB) og har til formål at skabe et (frivilligt) konsistent og systematisk redskab til rapportering af investeringsporteføljens klimaaftryk. TCFD's anbefalinger til klimarelateret rapportering kan opdeles i fire kategorier: **Governance, strategi, risikostyring og måleværktøjer/mål.**

CASE: EKSKLUSION PÅ GRUND AF MANGLENDE AMBITION

Senest i december 2019 valgte vi i AP Pension at tilføje det saudiarabiske olie-, gas- og kemikalieselskab Saudi Aramco til vores negativliste på baggrund af selskabets miljøskadende forretning. Saudi Aramco er blevet vurderet til at have den største CO₂-udledning blandt selskaber på verdensplan, og da selskabet blot udsteder 1,5 procent ejerskab i børsnoterede aktier, har vi vurderet, at aktiv dialog som investor ikke vil påvirke selskabet i en mere bæredygtig retning. Med udgangspunkt i ambitionerne for vores investeringers bidrag til den grønne omstilling valgte vi derfor at ekskludere Saudi Aramco fra vores investeringsunivers, så længe deres strategi for bæredygtighed ikke er på linje med vores egne ambitioner.

EKSTERNE FORVALTERE SKAL AFSPEJLE VORES AMBITION

AP Pension samarbejder med en række eksterne kapitalforvaltere. Da AP Pension blandt andet er medlem af UN PRI og støtter Parisaftalen, ønsker vi, at vores eksternt forvaltede porteføljer afspejler dette. Derfor har vi i 2019 foretaget en dybdegående analyse af de eksterne forvalteres tilgang til ansvarlige og bæredygtige investeringer i børsnoterede aktier og obligationer.

Resultatet er overordnet positivt, da alle vores forvaltere tager ESG-faktorer ind i deres investeringsproces. ESG bliver enten implementeret ud fra et risikosynspunkt eller med en overbevisning om, at faktorerne er værdiskabende.

I AP Pension vil vi forsætte arbejdet med at udvikle vores tilgang inden for bæredygtig investering. Samtidig må vi konstatere, at det er nyt for flere af vores eksterne forvaltere at skulle forholde sig til og redegøre for, hvordan ESG-faktorer indgår i deres investeringstilgang. Vi oplever, at der løbende kommer nye initiativer inden for bæredygtig porteføljevaltning blandt andet gennem optimering af ESG-databaser og implementering af nye processer for håndtering af klimarisici.

Vi skal sikre, at vi har de rette samarbejdspartnere, som afspejler vores holdninger og ambitioner, og at vores eksterne forvaltere fastholder deres fokus på området. Det sker gennem løbende overvågning og monitorering.

KLIMARELEREDE RISICI OG VORES INVESTERINGSPORTEFØLJES KLIMAUFTRYK

I AP Pension ønsker vi at være transparente om klimarelaterede risici og vores investeringsporteføljens klimaaftryk. Derfor har vi i tråd med vores opbakning til Parisaftalen implementeret anbefalingerne i Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD).

TCFD skaber rammerne for et rapporteringssystem, som gør AP Pension i stand til at foretage en systematisk rapportering af klimarisici. TCFD-rapporten er udarbejdet i samarbejde med vores uafhængige og eksterne rådgiver, ISS ESG, som gør det muligt at følge udviklingen i investeringsporteføljens klimaaftryk og klimarisici år for år. Som en naturlig del af dette arbejde monitorerer AP Pension løbende vores porteføljes klimarisiko. Vi arbejder for at efterleve Parisaftalens mål om at begrænse den globale temperaturstigning til to grader frem mod 2050. For at opnå dette skal vi have en porteføljesammensætning, hvor vi bruger mindre af vores CO₂-budget, da vi i 2038 vil have opbrugt vores fulde budget. AP Pensions portefølje udleder mindre CO₂ i 2019 sammenlignet med 2018. Det er et resultat af vores aktive forvalteres investeringsproces med hensyn til klimapåvirkning.

Det betyder, at vi i 2019 har forbedret vores indsats for at begrænse den globale temperaturstigning, og vi bevæger os tættere på at kunne efterleve vores budget frem til 2050. Årsagen til, at vores investeringsunivers endnu ikke er i mål i forhold til ambitionen for 2050, er, at vi fortsat har beholdninger i meget udledningstunge brancher som f.eks. transport, shipping og forsyning, samt at vi er geografisk eksponeret i Asien og nye markeder. Et eksempel er virksomheden CLP Holdings, der er et asiatisk forsyningsselskab, som på grund af deres produktion af elektricitet har stor CO₂-udledning. De er dog inde i en transformationsproces med omstilling til grøn energi. Det er et bevis på, at en virksomhed, der umiddelbart bidrager negativt i forhold til Parisaftalen, samtidig er med til at sætte fart på den grønne omstilling.

Af denne årsag har vi igangsat en analyse af alle selskaber med fossil eksponering for at kunne kortlægge, om de selskaber, vi investerer i, befinder sig i en transition fra sort til grøn energi.

Risici ved måling af CO₂-udledning og klimaperformance

Det er vigtigt at være opmærksom på, at der er udfordringer i forbindelse med at måle CO₂-udledning og klimarisiko generelt. 75 procent af AP Pensions beholdninger af aktier og virksomhedsobligationer rapporterer CO₂-udledning og klimaperformance. De resterende 25 procent rapporterer endnu ikke og estimeres i stedet af vores eksterne dataleverandør, ISS ESG, på baggrund af en række datapunkter. Det øger usikkerheden ved disse beregninger.

AP Pensions aktieportefølje udleder mindre CO₂

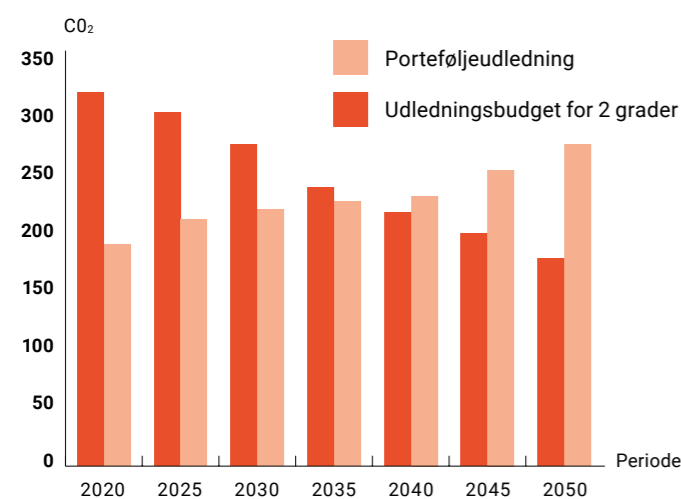
AP Pensions aktieportefølje har en samlet CO₂-udledning på cirka halvdelen af MSCI All Country World-indekset (ACWI) – et indeks, der dækker omtrent 85 procent af det nuværende investerbare aktieunivers på globalt plan.

Parisaftalen

Parisaftalen er en international klimaaf tale, som blev indgået i 2015 under COP21-klimakonferencen i Paris. Aftalen forpligter underskrivere til at arbejde for at holde den globale temperaturstigning under 2,0 grader, men samtidig stræbe efter at holde temperaturstigningen på under 2,0 grader. 195 lande har underskrevet aftalen, og af dem har 171 lande ratificeret aftalen, heriblandt Danmark.

Vi har i 2019 f.eks. ekskluderet investeringer i virksomheder, hvor mere end 30 procent af omsætningen kan henføres til kul eller tjæresand.

AP Pensions internt forvaltede porteføljer har generelt en lavere klimarisiko end de eksternt forvaltede porteføljer. Det skyldes en generel undervægtning af sektorer med høj klimarisiko såsom forsynings- og industrisektoren. Vores analyser viser, at vores aktieudvælgelse inden for sektorer konsekvent minimerer eksponering til CO₂-udledning. Derudover har vores investeringer i internt forvaltede porteføljer generelt en højere andel af virksomheder, der enten har en robust klimastrategi eller har forpligtet sig til Parisaftalens 2,0 graders mål. Som en del af processen for klimarisikostyring monitorerer vi vores eksterne forvaltere og har en dialog med dem om deres klimarisici. Derudover har vi som et nyt tiltag inkluderet virksomhedsobligationer i vores analyse, hvilket muliggør en grundigere styring og præcision i vurderingen af denne type risici.

Note: Andel af CO₂-udledningsbudget brugt i forhold til 2, 4 og 6 graders verdenstemperaturstigning.

OPSUMMERING AF RESULTATER FOR 2019

- **Lancering af produktlinjen AP Bæredygtig.** Porteføljen har et klimaaftryk langt under benchmark og lever op til Parisaftalens mål om mindre end to graders temperaturstigning.
- Medlemskab af PRI, Climate Action 100+ og IIGGC.
- Eksklusion af tobaksindustrien fra vores investeringsunivers betød salg af 80 mio. kr. i tobaksaktier.
- Eksklusion af selskaber, hvor 30 procent eller mere af omsætningen kommer fra kul eller tjæresand, betød et frasalg på 67 mio. kr.
- Ny investeringsafdeling med fokus på ansvarlige investeringer.
- Konkrete målsætninger for 2023 og 2030 om investeringer relateret til den grønne omstilling.

I forbindelse med AP Pensions indsats inden for ansvarlige investeringer er der et bredt fokus på FN's 17 verdensmål. De investeringsmuligheder, der træder tydeligst frem, understøtter arbejdet med bæredygtig energi, klimaindsatsen og partnerskaber for handling.

Læs hele politikken på www.appension.dk/Om-AP-Pension/Investering/Ansvarlige-investeringer/Politik
Læs om vores beholdning på www.appension.dk/Om-AP-Pension/Investering/Ansvarlige-investeringer/Beholdninger
Se vores samarbejder på www.appension.dk/Om-AP-Pension/Investering/Ansvarlige-investeringer/Samarbejder
Se hele eksklusionslisten på www.appension.dk/Om-AP-Pension/Investering/Ansvarlige-investeringer/Eksklusionsliste
Se vores engagementer her www.appension.dk/Om-AP-Pension/Investering/Ansvarlige-investeringer/Aktivt-ejerskab

Vi er kommet langt i arbejdet med bæredygtighed og ansvarlige investeringer. Det er klart, at klimarisici fylder meget i arbejdet, og vi ønsker at være åbne om de risici vores portefølje udgør. Det er centralt, at vi reducerer klimaaftrykket, og derfor har vi i tråd med vores opbakning til Parisaftalen implementeret anbefalingerne i Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD).

Investeringsdirektør
Ralf Magnussen

AP BÆREDYGTIG

I 2019 lancerede AP Pension i samarbejde med fintechvirksomheden Mattr som det første danske pensionselskab en komplet bæredygtig produktlinje. I AP Bæredygtig er investeringerne særligt udvalgte og lever op til en række krav om bæredygtighed. Produktlinjen henvender sig til virksomheder og kunder, der har et særligt ønske om at spare op med fokus på bæredygtighed.

Den nye produktlinje er kendetegnet ved, at investeringerne bidrager til en grøn omstilling og støtter en række af FN's verdensmål. Vi investerer i tre aktivklasser.

Den første er obligationer, som alle er green bonds, der finansierer grønne projekter og bidrager positivt til en grøn omstilling. Dernæst investerer vi i aktier i selskaber, hvor mindst 20 procent af den samlede omsætning er forbundet med et eller flere af FN's 17 verdensmål, f.eks. på områder som bæredygtig energi, klimabeskyttelse og sundhed. Samlet giver det en eksponering til verdensmålene på omkring 50 procent, fordi mange af virksomhederne ligger langt over minimumskravet og enkelte tæt på 100 procent.

Til sammenligning er kun cirka 10 procent af selskabernes omsætning forbundet med verdensmålene i en bred, global investeringsfond. Aktiebeholdningens samlede CO₂-aftryk er samtidig 50 procent mindre end i en sammenlignelig bred og global investeringsfond.

Dertil investerer vi i alternativer, hvor målsætningen er at understøtte en bæredygtig udvikling. F.eks. investerer vi cirka 60 procent af alternativerne i vedvarende energi som havvindmøller, landvindmøller og solceller, der understøtter Parisaftalens mål i særlig grad. Derudover investerer vi også i boliger og erhvervsjendomme i Danmark samt i skov, der er certificeret bæredygtigt i henhold til kriterierne fra FSC eller PEFC eller er i gang med at blive certificeret. Ejendomme og skov udgør henholdsvis 30 og 10 procent af de samlede investeringer i AP Bæredygtig.

AP Pension definerer investeringer i grøn omstilling som selskaber, der producerer grøn energi, grønne obligationer eller projekter med støtte til den grønne omstilling, som f.eks. solcelleparker. Ved udgangen af 2019 er AP Bæredygtig investeret i 151 selskaber, som lever op til vores definition på bæredygtige/ansvarlige investeringer – herunder også selskaber, der støtter op om den grønne omstilling.

AP Bæredygtig investerer i selskaber, hvor mindst 20 procent af den samlede omsætning er forbundet med et eller flere af FN's 17 verdensmål, f.eks. på områder som bæredygtig energi, klimabeskyttelse og sundhed.

KUNDERNE KAN SE KLIMAEFFEKTEN AF DERES OPSPARING

Med AP Bæredygtig er det i 2020 blevet muligt at se effekten af sin opsparing. Kunderne kan få indsigt i reduktionen af CO₂, produceret vedvarende energi, vandbesparelse eller sparet affaldsmængde. Adgang til oplysningerne gør vi tilgængelige via www.appension.dk

AP Pensions kunder viser stor interesse for den nye produktlinje, og flere virksomheder har allerede valgt, at nye medarbejders pensionsopsparing som udgangspunkt helt eller delvist skal placeres i AP Bæredygtig. Ved udgangen af 2019 er mere end 150 mio. kr. placeret i AP Bæredygtig.

AFKAST I TOPPEN AF MARKEDET

I AP Pension tror vi på, at bæredygtighed og godt afkast er foreneligt, og det har udviklingen i 2019 bekræftet. Med den korte tidshorisont in mente lå AP Bæredygtig således i markedets absolutte top.

UDVIKLING AF PORTEFØLJEN, KLIMARISIKO OG INTERNE ANALYSER

Vi vil i 2020 arbejde med at øge vores investeringer relateret til den grønne omstilling inden for vedvarende energi, grønne obligationer og nybyggeri i danske ejendomme med miljøcertificering. I 2020 skal vi arbejde hen imod at få ESG integreret i investeringsprocessen på tværs af alle aktivklasser.

Vi ser ESG og bæredygtighed som værdiskabende, både med hensyn til at finde investeringsmuligheder og håndtere risiko. Vores arbejde med klimarisiko vil fortsætte i 2020 gennem blandt andet en øget indsats i Climate Action 100+. Vi vil også udarbejde vores egen analyse af selskaber med eksponering til fossile brændstoffer for at vurdere, om de lever op til Parisaftalen, og om deres forretningsmodeller og de klimarisici, de udgør, er forenelige med vores holdninger og mål.

I 2020 vil vi fortsætte med at udvikle AP Bæredygtig som produkt. Investeringsmulighederne inden for bæredygtighed og FN's verdensmål vokser, og vi vil arbejde på at finde de bedste investeringsmuligheder for AP Bæredygtig.

Læs mere på www.appension.dk/ap-baeredygtig

Effekten af AP Bæredygtig pr mio investeret

123 tons CO₂ undgået

=

Årlig udledning fra 80 biler

Vandforbrugreduktion 464 M³

=

Svarer til 3.318 bade

Grøn energiproduktion 17,3 MWh

=

Årlig elforbrug i 4 husstande

Afkast i AP Bæredygtig 2019

10 år til pensionering	6,67 %
20 år til pensionering	10,07 %
30 år til pensionering	11,02 %

Note: Der er kun medtaget tal for det sidste halve år af 2019, da AP Bæredygtig først blev lanceret i juni.

Matter

Matter er en dansk virksomhed med fokus på bæredygtighed. De udarbejder analyser af selskaber og måler på mange forskellige faktorer som f.eks. CO₂-udledning, vandforbrug, affaldsmængde, kønsdiversitet og produktion af vedvarende energi.

CASE: SELSKABER I AP BÆREDYGTIG

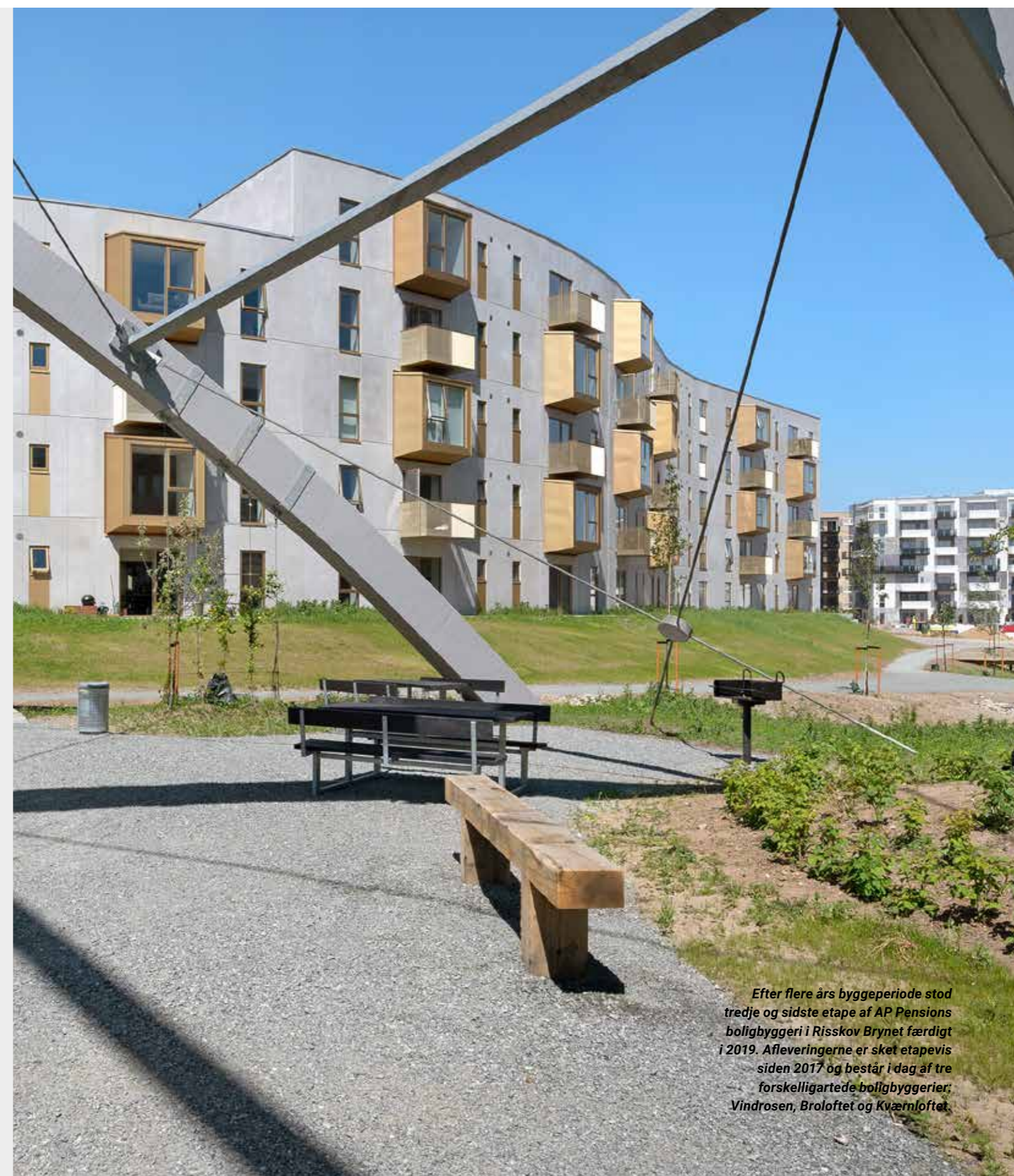
Den britisk-svenske virksomhed AstraZeneca udvikler medicin inden for en bred vifte af sundhedsområder. Med en vision om at omstille til bæredygtig virksomhedsdrift har AstraZeneca sat sig en række mål ud fra tre fokusområder: Adgang til sundhedspleje, forbedret miljøbeskyttelse og bæredygtig og transparent virksomhedsetik. AstraZenecas tiltag resulterede blandt andet i, at 68 procent af deres energiforbrug i 2018 kom fra vedvarende energikilder. Der er givet 9,3 millioner patienter med svag økonomi adgang til bedre helbred ved at uddele medicindonationer og rabatter gennem deres Patient Assistance Programmes.

Kilder: MATTER og AstraZeneca tredje kvartal 2019 Results Announcement

CASE: SELSKABER I AP BÆREDYGTIG

Ebro Foods er en spansk fødevarer virksomhed og en ledende global forhandler af blandt andet ris og pasta. I 2015 var selskabet en af 13 private virksomheder, der blev inviteret til et ekspertpanel, som skulle udforme FN's 17 Verdensmål. Virksomheden har vundet adskillige priser for sine bæredygtige initiativer. Med særligt fokus på bæredygtig produktion og forbrug samt at stoppe sult, opnå fødevarer sikkerhed og forbedret ernæring samt at fremme bæredygtigt landbrug har Ebro Foods dedikeret sig til at fremme verdensmålet om cirkulær økonomi ved at bruge genanvendeligt emballage til alle deres produkter i 2030, og de har startet programmer, der skal fremme bæredygtigt landbrug, som f.eks. deres EKTA-program, som siden 2013 har oplært og hjulpet bønder i Himalaya-området med at dyrke bæredygtigt rislandbrug.

Kilder: MATTER, www.ebrofoods.se/en

Efter flere års byggeperiode stod tredje og sidste etape af AP Pensions boligbyggeri i Risskov Brynet færdigt i 2019. Afleveringerne er sket etapevis siden 2017 og består i dag af tre forskelligartede boligbyggerier; Vindrosen, Broloftet og Kværnloftet.

MILJØCERTIFICERING AF EJENDOMME

AP Pension ejer datterselskabet AP Ejendomme. Målet for selskabet er at skabe et stabilt og konkurrence-dygtigt afkast til kunderne i AP Pension, primært ved at investere i ejendomme rundt om i Danmark.

Det estimeres, at bygge- og anlægsbranchen på verdensplan står for knap 40 procent af verdens samlede CO₂-udledning. Det er en udfordring, som kræver nytænkning, og som samtidig skaber nye muligheder for branchen.

AP Ejendomme anvender i stigende grad bæredygtigheds-kriterier i de beslutninger, de tager om vores ejendomsprojekter. Det gør de både ud fra et ansvarligheds- og konkurrenceperspektiv. Det betyder, at AP Ejendomme ved valg af samarbejdspartnere og leverandører prioriterer en

aktiv stillingtagen til bæredygtig udvikling. Vi sørger dermed for at præge byggebranchen i en mere ansvarlig retning. AP Ejendomme understøtter Parisaftalen, FN's verdensmål, anbefalingerne fra FN's klimapanel (IPCC) samt regeringens og Folketingets målsætning for at imødekomme klima-udfordringerne.

BÆREDYGTIGE OG ENERGIBESPARENDE BYGNINGER

Vi mener, at realiseringen af vores ambition er foreneligt med at skabe et stabilt afkast, idet vi oplever en stigende efterspørgsel på bæredygtige og energibesparende bygninger. Vi tror på, at en bæredygtig ejendomsportefølje både på kort og lang sigt vil skabe merværdi for AP Pensions kunder.

AP Ejendomme valgte i 2019, at alle nyopførte bygninger (med totalentreprisekontrakt indgået efter den 1. juli 2019) miljøcertificeres. Alle certificerede bygninger indgår som en del af produktlinjen AP Bæredygtig. Det er AP Ejendommens vurdering, at implementering af energirigtige løsninger, bygningscertificering, innovative løsninger i materialevalget, understøttelse af FN's verdensmål, fokus på bæredygtige materialer og grøn forsyning til bygningernes energiforbrug i stigende grad er et væsentligt parameter for både virksomhedsejere og boligejere.

AP Ejendomme vurderer, at det fremadrettet kan blive vanskeligt at udleje bygninger, hvis bæredygtighedstiltag ikke er tænkt ind i bygningens design, idet sådanne bygninger ikke eller kun i mindre grad vil opfylde efterspørgslen på markedet.

Væsentlige risici

En analyse udarbejdet af blandt andet Dansk Industri viser, at Danmark i de sidste 35 år har haft befolkningstilvækst på 11 procent i og omkring de større byer. Fremskrivninger viser, at denne udvikling vil fortsætte med et stort CO₂-aftryk til følge. Der vil være en stigende efterspørgsel på nyopførte bygninger i og omkring de større byer i Danmark, hvilket det generelle investeringsmarked vil imødekomme. AP Pension kan som ansvarlig investor gennem vores bæredygtighedsstrategi være med til at sikre, at denne efterspørgsel imødekommes, samtidig med at CO₂-aftrykket reduceres.

EKSISTERENDE EJENDOMSPORTEFØLJE

AP Ejendomme har en portefølje af ejendomme, som er udlejet som for eksempel boliger, virksomheder, hoteller, detailhandel og landbrug. Ifølge beregninger fra Dansk Byggeri anslås det, at den eksisterende bygningsmasse i Danmark står for omkring 40 procent af det samlede energiforbrug i Danmark, herunder til bygningernes opvarmning og belysning.

Det er derfor afgørende for AP Ejendommens ambition inden for bæredygtighed, at vi iværksætter initiativer, som kan nedbringe energiforbruget.

ENERGIBESPARENDE TILTAG PÅ

DEN EKSISTERENDE EJENDOMSPORTEFØLJE

I slutningen af 2019 igangsatte vi, i samarbejde med vores ejendomsadministrator DEAS, en gennemgang af den eksisterende ejendomsportefølje med henblik på at lokalisere energioptimerende tiltag og udpege bygninger med ombygnings- og renoveringspotentiale. Arbejdet vil fortsætte over de næste par år, og integrationen af bæredygtige produkter og byggematerialer vil blive systematiseret.

I 2019 indgik vi aftale med DEAS om systematisk overvågning af månedligt energiforbrug samt et årligt energitilsyn på 30 ejendomme i porteføljen. Aftalen skal sikre, at installationer kører effektivt, og at der undgås unødigt energiforbrug. Det vil gøre os opmærksomme på tiltag, der kan nedbringe energiforbruget. I 2020 vil vi i samarbejde med DEAS udarbejde en oversigt over porteføljens CO₂-udledning. Målet er at få en vurdering af de muligheder, der er for at nedbringe CO₂-udledningen

gennem vedligeholdelsestiltag. Hvis AP Ejendomme vurderer, at en bygning har det fornødne potentiale til at investere i en energinedbringelse ved renovering eller ombygning, indgår vi gerne i en dialog med lejereren om rentabilitet og forventede fordele for lejereren i form af bedre indeklime eller besparelser på forbrugsudgifterne. AP Ejendomme vurderer også i disse tilfælde, om der skal ske en certificering efter DGNB eller Svanemærket.

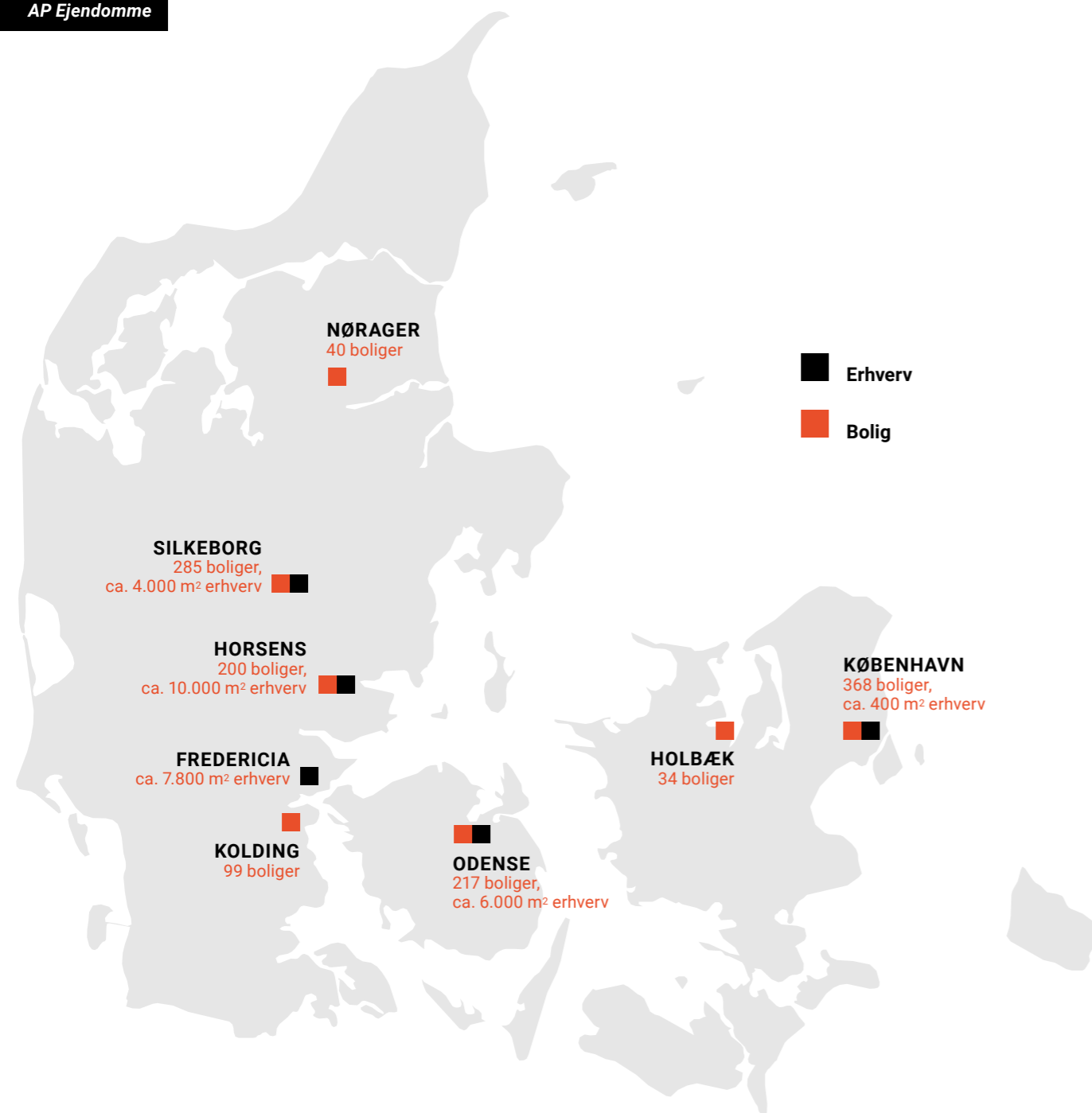
FORHOLD VED ENERGIBESPARENDE RENOVERING

Det kan være vanskeligt at anskueliggøre lejers fordel med den nødvendige sikkerhed, når potentialet af en energibesparende renovering og forhøjelsen af lejen skal accepteres af lejer. Det kan afholde lejere fra at acceptere vilkårene for

Energispring

I 2019 blev vi medlem af Energispring, som er et videndelningsnetværk i Københavns Kommune. Netværket arbejder med energioptimeringer på porteføljniveau, og her kan medlemmerne dele erfaringer og data. Energispring tæller p.t. 36 medlemmer svarende til ca. 11 procent af bygningsmassen i København.

AP Ejendomme

Antal bygninger i ejendomsporteføljen i 2019

46 bygninger
har AP Ejendomme i drift

17 bygninger
er under opførelse

renoveringen og derved hindre implementeringen af de energibesparende tiltag. Den eksisterende lejelovgivning gør det vanskeligt for udlejer at gennemtvunge en lejeforhøjelse, der skal gå til energibesparende tiltag over for de eksisterende lejere, hvis de ikke ønsker at deltage.

For at undgå tvivl om, hvor meget lejen kan forhøjes efter en renovering (lejelovens forbedringsregler), vil realiseringen af renoveringsprojekter ofte kræve en frivillig forhånds aftale med lejeren. På den måde har AP Ejendomme en sikkerhed for at få en rimelig forrentning af de afholdte investeringer gennem en huslejstigning.

MILJØCERTIFICERING AF NYE PRIVATE BOLIGER

Alle nyopførte boliger (totalentrepriseaftale indgået efter den 1. juli 2019) bliver Svanemærket af Miljømærkning Danmark. Projekter med totalentrepriseaftaler indgået før den 1. juli 2019 tilrettes vi i det omfang, at det efter en samlet vurdering anses for at være rentabelt. For at opnå Svanemærket skal bygningen efterleve en række ufravigelige krav som f.eks. analyse af bygningens livscyklus, krav til anvendte materialer (restriktive krav til afgang, miljø- og sundhedsskadelige stoffer), byggeprocessen, brugsfasen samt affalds- og recirkuleringsfasen.

AP Ejendomme har i 2019 modtaget prælicens på Svane-mærket til tre kommende boligbyggerier. Det drejer sig om Kolding Sky, Ørestads Boulevard og Østbryggen i Holbæk.

MILJØCERTIFICERING AF NYOPFØRTE ERHVERVSBYGNINGER

AP Pension vil DGNB-certificere nyopførte erhvervsbygninger (med totalentrepriseaftale indgået efter den 1. juli 2019) til minimum guldniveau. Projekter med totalentrepriseaftale indgået før den 1. juli 2019 tilrettes vi i det omfang, at det efter en samlet vurdering anses for at være rentabelt.

I 2019 blev vi premiummedlem af Green Building Council Danmark, som står for DGNB-certificeringen. AP Pension deltag i et pilotprojekt om udvikling af en branchenorm for,

AP Pensions ejendomme med DGNB og Svanemærket

AP Pension har tre boligbyggerier, som er præcertificeret til Svanemærket: Kolding Sky, Ørestads Boulevard og Østbryggen i Holbæk. To erhvervsbyggerier er indsendt til DGNB for præcertificering.

DGNB og Green Building Council

Certificeringen medvirker til at kvalitetssikre beslutninger i hele byggefasen. Certificeringen forudsætter, at driften tænkes ind i designfasen, f.eks. ved at bygningen designes med et CTS-system (central tilstandskontrol og styring) og digitale bygningskomponenter (IOT – Internet of Things).

hvordan industrielle investorer kommunikerer CO₂-reduktioner på porteføljeniveau. Med en DGNB-guldcertificering opnår AP Pension et klart og entydigt resultat for de bæredygtighedstiltag, vi har prioriteret for at opnå certificeringen i det pågældende projekt.

I 2019 har vi anmodet om at få præcertificeret to erhvervsbyggerier. Da AP Ejendomme tillægger bygningernes arkitektur og funktionalitet stor værdi, vil vi søge om at blive tildelt DGNB Diamantcertificering. Bedømmelse af projekterne sker af et bedømmelsesudvalg under Green Building Council og finder sted i januar eller februar 2020.

ANVENDELSE AF MILJØRIGTIGE MATERIALER

AP Ejendomme har fokus på valg af miljørigtige og bæredygtige materialer, da produktionen af byggematerialer udgør størstedelen af byggeriets samlede CO₂-udledning (40 procent på verdensplan). AP Ejendomme er bevidste om, at nedbringelse af byggeriets andel af CO₂-udledning forudsætter udvikling af nye materialer. Derfor overvåger AP Ejendomme udviklingen af nye materialer og implementerer dem i vores projekter, når de nødvendige kvalitetskrav kan mødes.

BYUDVIKLING MED FOKUS PÅ SOCIAL DIVERSITET OG PLADS TIL FÆLLESSKABER

AP Ejendomme deltager i byudviklingsprojekter, hvor målet er at skabe levende bydele med fokus på social diversitet og plads til fællesskaber, der modvirker ensomhed. Sammen med de relevante myndigheder i kommunerne søger vi at finde en passende balance mellem miljømæssige, sociale og økonomiske hensyn.

ILO-KONVENTION - DEN INTERNATIONALE ARBEJDSORGANISATION UNDER FN

Hos AP Ejendomme har vi valgt at stille krav om, at alle totalentreprenører, underentreprenører og leverandører forpligter sig til at overholde en række ILO-konventioner, herunder:

- **ILO-konvention nummer 94:**
Sikring af medarbejdernes løn- og arbejdsvilkår i henhold til dansk overenskomst for det pågældende område.
- **ILO-Konvention nummer 29 og 105:**
Sikring mod tvangsarbejde.
- **ILO-konvention nummer 100 og 111:**
Sikring imod diskrimination i ansættelsen.
- **ILO-Konvention nummer 87, 98 og 135:**
Sikring af mindstealder hos arbejdstager.
- **ILO-Konvention nummer 155:**
Sikring af sikkert og sundt arbejdsmiljø.

Vi sikrer overholdelsen af disse konventioner gennem de indgåede kontrakter. En tilsidesættelse vil berettige AP Ejendomme til at gøre brug af økonomiske sanktioner over for vores samarbejdspartnere.

I forbindelse med indsatsen inden for ejendomme har AP Pension primært fokus på at påvirke følgende verdensmål i en positiv retning: Se oversigt over bygninger på www.appension.dk/Om-AP-Pension/Boliger

Direktør
Managing Director AP Property
Peter Olsson

Jeg mener, at det fremover kan blive vanskeligt at udleje bygninger, hvis bæredygtighedstiltag ikke er tænkt grundigt ind i bygningens design. Efterspørgslen på energirigtige løsninger er i markant fremgang, og det ser vi som en meget positiv udvikling.

Martin Jonsson driver det økologiske landbrug Skovbakkegård

AP Pension har et mål om at præge driften af vores landbrugsbedrifter i en bæredygtig retning. For at vi kan realisere målet, har vi i 2019 fået udarbejdet en bæredygtighedsanalyse af samtlige bedrifter i porteføljen. I 2020 udarbejdes der konkrete handlingsplaner for den enkelte bedrift baseret på resultaterne i analysen.

INVESTERINGER I DANSKE LANDBRUG

AP Ejendomme har allokeret en del af sin investeringsportefølje til danske landbrug. Driften sker gennem datterselskabet Dansk Farmland K/S, som ejes af AP Pension livsforsikringsaktieselskab. Ved udgangen af 2019 rummer porteføljen 11 landbrugsbedrifter, hvor AP Pension har indgået forpagtningsaftaler med danske landmænd.

AP Pension har et mål om at præge driften af landbrugsbedrifter i en bæredygtig retning. For at vi kan realisere målet, har vi i 2019 fået udarbejdet en bæredygtighedsanalyse af samtlige bedrifter i porteføljen. Analysen er foretaget af SEGES, et fagligt videns- og innovationshus tilknyttet Dansk Landbrugs Rådgivning.

HANDLINGSPLANER OG OPFØLGNING BASERET PÅ RISE-ANALYSEN

Ovenstående analyse er udarbejdet ud fra en RISE-model (Response Inducing Sustainability Evaluation). Den giver overblik over, hvordan den enkelte bedrift præsterer i forhold til forskellige bæredygtighedskriterier.

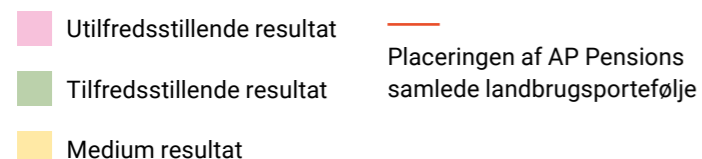
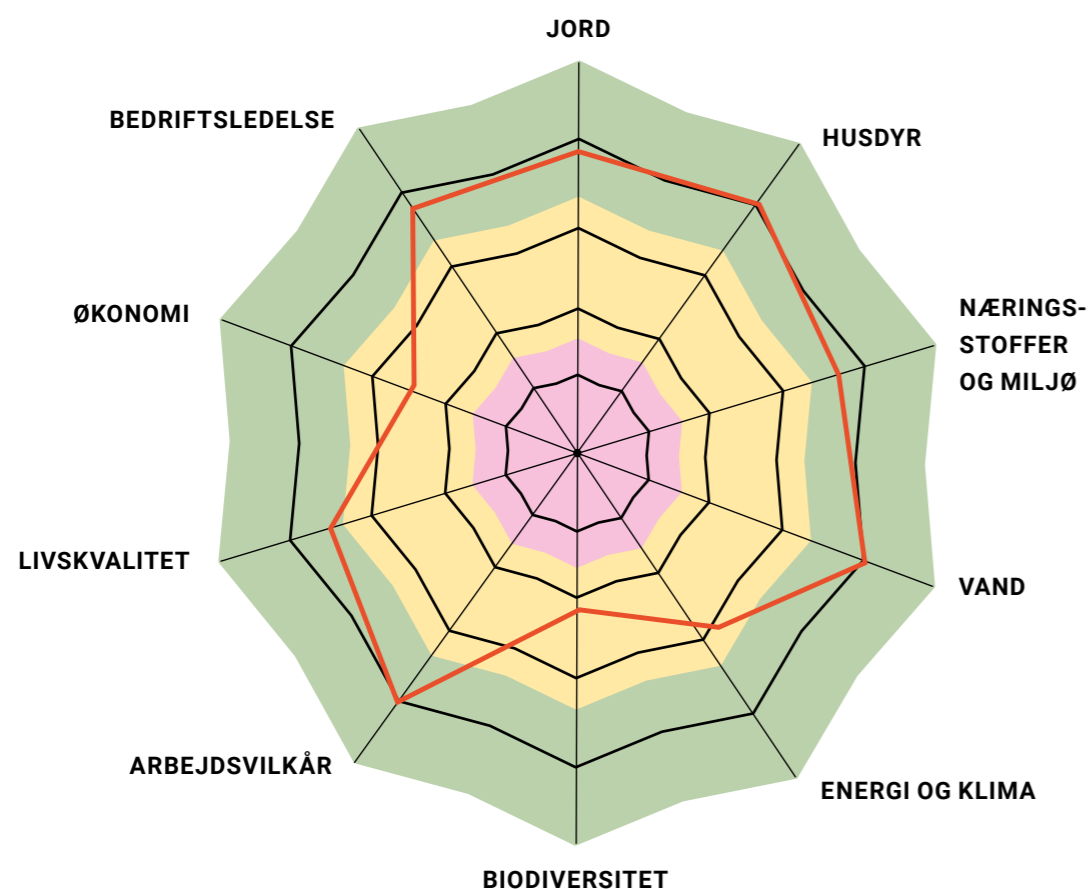
RISE-analysen giver konkrete forslag til, hvordan den enkelte bedrift kan gøres mere bæredygtig og anslår de økonomiske konsekvenser. RISE's måde at måle bæredygtighed

på kan genkendes i FN's verdensmål for bæredygtig udvikling. AP Ejendomme og vores samarbejdspartner AgroFond A/S udarbejder handlingsplaner for den enkelte bedrift baseret på resultaterne i RISE-analysen. Planerne rummer de aftalte forbedringer med tilknyttede foreløbige implementeringsdatoer, som understøtter bæredygtigheden i porteføljen. Handlingsplanerne vil løbende blive drøftet med forpagterne, AP Ejendomme og AgroFond A/S. Arbejdet med alle investeringer i Dansk Farmland K/S er på linje med Landbrug & Fødevarers mål om klimaneutralitet i 2050.

Efter planen udarbejdes der en RISE-analyse hvert tredje år. For 2019 udgør bæredygtighedsvurderingen for Dansk Farmland K/S samlet set et tilfredsstillende resultat.

Bedriftsledelse, jord, husdyr, næringsstoffer og miljø, vand, arbejdsvilkår og livskvalitet har et godt resultat. Økonomi, energi og klima samt biodiversitet præsterer et medium resultat.

Samlet bæredygtighedsvurdering af landbrugsporteføljen i AP Pension

BÆREDYGTIGHEDSKRITERIER I RISE-ANALYSEN

- JORD** - om jordbundens tilstand på bedriften, og hvordan den bliver påvirket af måden, hvorpå landbruget drives.
- HUSDYR** - om husdyr holdes på en måde, der sikrer deres velfærd og produktivitet.
- NÆRINGSSTOFFER OG MILJØBESKYTTELSE** - om næringsstofkredsløbet, hvor miljøforureningen og materialeforbrug minimeres.
- VAND** - om hvor intensivt og effektivt vandet anvendes i produktionen, og hvor bæredygtig bedriftens markvandingspraksis er.
- ENERGI OG KLIMA** - om hvordan der sættes ind for at mindske klimapåvirkningen.
- BIODIVERSITET** - om der er et velfungerende og afbalanceret økosystem.
- ARBEJDSVILKÅR** - om arbejdsvilkårene for de ansatte og bedriftsejeren og forholdet mellem arbejde og fritid.
- LIVSKVALITET** - om livskvalitet, tilfredshed og lykke for de mennesker, der bor på gården.
- ØKONOMI** - om den korte- og langsigtede rentabilitet af bedriften.
- BEDRIFTSLEDELSE** - om der forfølges mål, strategier og vurderes interne og eksterne risici.

Kilde: RISE-analyse-måling og forbedring af bæredygtigheden på bedriften

BÆREDYGTIGE OG KONVENTIONELLE LANDBRUG

Definitionen af bæredygtigt landbrug er behæftet med usikkerhed. Økologiske landbrug er bæredygtige i relation til sundhed, miljø og natur, mens konventionelle landbrug er bæredygtige i relation til behovet for tilstrækkelig fødevarerproduktion set i sammenhæng med den globale befolningsvækst. AP Pension følger udviklingen hos landbrugets organisationer og vil tilrette vores ambitioner, hvis anbefalingerne fra branchen måtte tilsige det.

Landbruget har de seneste år haft trange økonomiske kår, hvilket har resulteret i, at landbrugsbedrifter har måttet lukke. Da implementering af bæredygtighedstiltag ofte er forbundet med nye investeringer, kan strenge krav være en udfordring, hvis bedriften i forvejen er økonomisk trængt. AP Pension afvejer nøje kravene om bæredygtighed og holder dem op mod risikoen for, at bedriften ikke længere er økonomisk rentabel og ultimativt må lukke.

AP Pensions portefølje af landbrugsbedrifter

Hellehuse 16 ApS	Malkekvæg
Nygårdsvej 47 ApS	Malkekvæg
Klausholmvej 15 ApS	Juletræer
Vester Bordingvej 1 ApS	Søer
Nørupvej 13 ApS	Malkekvæg
Fuglsøgårdvej 2 ApS	Malkekvæg
Arnåvej 6 ApS	Fedekalve
Hadstenvej 15 ApS	Søer
Birkedalvej 17 ApS	Søer
Hornumvej 142 ApS	Kyllinger
Sildeballe 8 ApS	Søer
Hornumvej 142 ApS	Kyllinger

I forbindelse med indsatsen inden for landbrug har AP Pension primært fokus på at påvirke følgende verdensmål i en positiv retning:

MEDARBEJDERE

AP Pension ønsker at drive virksomhed på en måde, som fastholder AP Pensions værdier og viser respekt for vores medarbejdere. AP Pension vil skabe en kultur, hvor medarbejderne kan udvikle sig og kombinere deres faglighed med kundefokus og engagement.

I 2019 købte AP Pension det svenske pensionsselskab Skandias danske pensionsforretning. Med integrationen mellem Skandia og AP Pension har medarbejderne i 2019 været igennem store forandringer over en kort periode.

Ved udgangen af 2019 er vi 547 medarbejdere, som alle er ved at finde fælles fodfæste og måder at arbejde sammen på. I forbindelse med integrationen er afdelinger blevet lagt sammen, og langt de fleste afdelinger er ved at blive genopbygget.

Det overordnede mål er at skabe et godt fundament for hver enkelt afdeling og sikre høj medarbejdertilfredshed. I den forbindelse har det både været vigtigt at investere tid i at lære hinanden bedre at kende og samtidig holde fokus på afdelingens mål og daglige opgaver.

MEDARBEJDERTILFREDSHED, MOTIVATION OG ENGAGEMENT

I 2019 foretog vi målinger af motivation og trivsel, engagement samt medarbejdertilfredshed. Motivations- og engagementsscoren var i 2019 en smule lavere end de foregående års målinger. AP Pension ligger imidlertid stadig højere end gennemsnittet for branchen. Det seneste års forandringer har naturligvis påvirket medarbejderne.

Væsentlige risici

Et opkøb af en anden virksomhed kan rumme usikkerhed og forandringer, der præger medarbejderne. I løbet af 2019 har AP Pension været igennem mange forandringer, hvor den største er sket gennem opkøbet af Skandia. Købet betød, at medarbejderne stod over for en ny hverdag. Konsekvensen er, at medarbejderne, både i AP Pension og Skandia, har oplevet store forandringer over en kort periode. Der har været stort arbejdspress, fordi mange aktiviteter er igangsat samtidig. Det kan have indflydelse på, hvor hurtigt vi når vores mål, og udgør en risiko for dalende medarbejdertilfredshed og motivation. Samtidig kan det påvirke sygefravær og medarbejderomsætning. Det er centralt, at vi håndterer denne risiko, så vi bibeholder kvalificeret arbejdskraft og fastholder en stærk kultur.

Vi forventede, at målingerne ville vise et større fald i motivation og trivsel, engagement samt tilfredshed. Det er ikke tilfældet, og det er vi stolte af og tilfredse med. Vores ambition for den kommende tid er at forbedre de resultater, der ligger lavt, og fastholde medarbejdermotivationen og det gode engagement.

PERFORMANCE OG TALENT MANAGEMENT

AP Pension er kendt for at tiltrække og fastholde dygtige medarbejdere og have fokus på medarbejdernes trivsel, arbejdsglæde og sundhed.

Gennem performance og talent management samt kultur- og forandringsprojekter sikrer vi, at vores medarbejdere har de rigtige kompetencer og udviklingsmuligheder. Vores måling af medarbejdernes tilfredshed i 2019 viste et behov for at arbejde med den faglige og personlige udvikling af vores medarbejdere.

Den nye performance managementtilgang, som lanceres i 2020, skal imødekomme behovet, og vi undersøger mulighederne for at skabe et læringsmiljø for medarbejdere med langt flere muligheder.

Motivationscore

I 2019 var vores motivationscore 5,6 ud af 7. Det er et fald på 0,3 procentpoint fra sidste år. Branchescoren ligger på 5,3, så vores score fortsat er høj.

Engagementscore

I 2019 var vores engagementscore 5,5 ud af 7. Det er et fald på 0,1 procentpoint fra 2018. Branchescoren ligger på 5,1, så også her er vores score høj.

DIVERSITET

I AP Pension mener vi, at vi har et ansvar for at fremme diversiteten blandt vores medarbejdere og i samfundet generelt. Vores mål er at styrke og udnytte mangfoldigheden, fordi vi ved, at det skaber en sundere virksomhed og et samfund i bedre balance. Først og fremmest har vi blikket rettet mod diversitet mellem kønnene, vi har specifikt en ambition om, at flere kvinder skal sidde i toplederposterne i AP Pension.

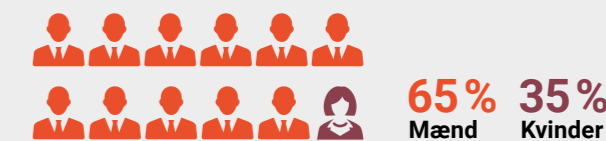
Ser vi på finans- og forsikringsbranchen er der 18 procent kvinder i topledelsen. AP Pension ligger fint i forhold til branchen, men der er fortsat plads til forbedring, og vi må konstatere, at vi har haft svært ved at opnå kønsbalance i alle ledelseslag.

I AP Pension er der 25 procent kvinder i direktionen og 75 procent er mænd. På direktørgruppeniveau er andelen af kvinder 35 procent og 65 procent er mænd. I AP Pensions Lederforum, som omfatter direktører, afdelingsledere og teamledere, er 48 procent kvinder og 52 procent mænd. AP Pension arbejder på, at sammensætningen repræsenterer en ligelig fordeling af kønnene. Det sker f.eks. ved at opfordre det underrepræsenterede køn til at søge ledige lederstillinger.

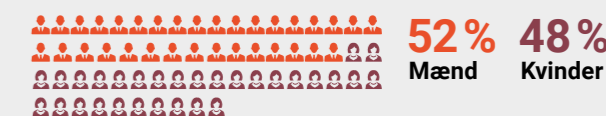
Direktionen

Direktørgruppen (inklusive direktion)

Lederforum (inklusive direktion)

Det er vigtigt, at vi fortsætter arbejdet med at skabe en kultur, hvor medarbejdertilfredsheden og engagementet er højt. Vi har fokus på at imødekomme vores medarbejdere i forhold til deres faglige og personlige udvikling.

Vi er derfor gået i gang med at udvikle et nyt talentprogram, som dels skal sikre, at vi opretholder en ligelig kønsfordeling blandt vores lederteam og ledertalenter, dels skal sørge for at fastholde ledertalenter fra det underrepræsenterede køn på vejen til direktørstillingerne.

AP Pension anvender jævnligt rekrutteringsbureauer til at finde kandidater. Fra første kvartal 2020 stiller vi krav om, at de skal præsentere lige mange kandidater af begge køn, når vi skal besætte en lederstilling. Lever rekrutteringsbureauer ikke op til kravet, reducerer vi honoraret. Det handler ikke om at sætte en pris på køn, men om at belønne de resultater, vi ønsker at opnå.

Der er imidlertid også brug for flere indsatser, der bidrager til at øge andelen af kvindelige ledere. AP Pension vil skabe synlighed om behovet for talenterne gennem proaktiv kommunikation, hvor vi rækker ud til kvinder med lederambitioner. Vi vil trække på vores netværk The Diversity Council, som vi i slutningen af 2019 blev medlem af. Med medlemskabet er AP Pension en del af en strategisk alliance og et netværk, som deler viden og best practice på området. Det er centralt, at vi indgår partnerskaber, så vi kan styrke vores indsatser på området.

The Diversity Council

The Diversity Council er en strategisk virksomhedsalliance og facilitator for diversitet. Alliancen blev grundlagt i Danmark med det centrale mål at håndtere de barrierer, der hindrer, at flere kvinder ses i de øverste ledelsesniveauer. Diversitetsrådet er nu aktivt i både nordiske og MENA-regioner med base i København og Dubai. www.thediversitycouncil.com/about/

BESTYRELSENS MÅLTAL OG POLITIKKER FOR KØNSSAMMENSÆTNING

Bestyrelsen har vedtaget en koncernpolitik for kønsmæssig sammensætning af ledelsen. AP Pension udarbejder en årlig redegørelse for kønssammensætningen, som forelægges bestyrelsen til drøftelse.

Ved udgangen af 2019 var der tre kvinder (hvoraf én var medarbejdervalgt) i bestyrelsen ud af 17 medlemmer. Dermed opfylder bestyrelsen ikke kriterierne for en ligelig kønsmæssig fordeling. Målet for bestyrelsen er, at det underrepræsenterede køn skal udgøre en tredjedel eller derover i 2020.

Det er generalforsamlingen, der opstiller og vælger kandidater til bestyrelsen. Bestyrelsen for AP Pension vil anvende de muligheder, der er for at sikre en mere ligelig kønsmæssig sammensætning i bestyrelsen. Det vil blandt andet ske gennem opfordringer på generalforsamlingen og møder med de delegerede samt løbende ekstern kommunikation af vores ambitioner på området.

FASTHOLDELSE AF SENIORER OG REKRUTTERING AF ELEVER

I AP Pension ønsker vi en medarbejdersammensætning, hvor alle aldersgrupper er repræsenterede. Det sker blandt andet ved, at vi rekrutterer medarbejdere ud fra kompetencer og ikke ud fra alder og gennem fastholdelse af talenterne.

I 2019 er 12,6 procent af medarbejderne over 57 år. Vi vil gerne fastholde vores seniorer i deres stillinger, da de ofte har en solid kombination af vigtige erfaringer og rutiner, som er essentiel for vores forretning. Derfor etablerer vi samtaler med seniormedarbejdere, kaldet seniorsamtaler. Det er en mulighed for medarbejdere over 57 år og handler om ønsker i forhold til eksempelvis arbejde på nedsat tid.

Derudover har vi fokus på at støtte vores medarbejdere i overgangen til pensionslivet. Vi har en seniorklub for tidligere medarbejdere, som er gået på pension. Det er en aktiv gruppe, som vi inviterer til arrangementer, og som får sponsoreret private arrangementer, hvor de kan mødes med tidligere kollegaer. AP Pension har ligeledes interesse i at give unge mulighed for en elevplads i AP Pension. I 2020 forventer vi at tage fire elever ind.

I 2019 havde AP Pension fem elever, og i 2018 havde vi fire elever. AP Pension har ligeledes prioriteret at have flexjob-medarbejdere. På nuværende tidspunkt og i det kommende år har vi en medarbejder i flexjob.

SYGDOM OG FRAVÆR

I 2019 er det gennemsnitlige sygefraværet i AP Pension 3,6 procent mod 2,8 procent i 2018. I 2021 er målsætningen et gennemsnitligt sygefravær på 3,5 procent baseret på data fra alle ansatte i AP Pension. I forhold til FA-netværket (Finansforbundets Arbejdsgiverforening) var der i 2017 registreret et gennemsnitligt sygefravær på 4,92 procent.

Vi mener, at resultatet afspejler en generel sundhed og trivsel blandt medarbejderne i AP Pension. Vores data på sygefravær inkluderer de medarbejdere, som registrerer tid. Vi har en forventning om, at sygefraværet kan være højere grundet nogle medarbejdergruppers manglende registrering samt anvendelse af forskellige systemer. I 2020 vil vi skabe et bedre overblik over sygefraværet f.eks. ved at flytte alle medarbejdere over i et fælles tidsregistreringssystem.

ARBEJDET MED VORES FÆLLES KULTUR FORTSÆTTER

AP Pension vil fortsætte arbejdet med at skabe en fælles kultur, hvor medarbejdertilfredsheden stadig er høj. Vi har fokus på at komme vores medarbejdere i møde, fordi vi oplever, at mange har behov for en bedre balance mellem fritid og arbejdsliv samt behov for faglig og personlig udvikling. Det er områder, som vi vil arbejde med i 2020.

I 2020 lancerer AP Pension et nyt performance managementsystem. Gennem dialog og opfølgning på mål skal systemet være med til at sikre, at målene er relevante for medarbejdere og matcher de forandringer, som AP Pension står over for. Samtidig skal det sikre et fokus på medarbejderudvikling ved at give et tydeligt billede af medarbejdernes potentiale og udviklingsmuligheder, samt hvilke forventninger de har.

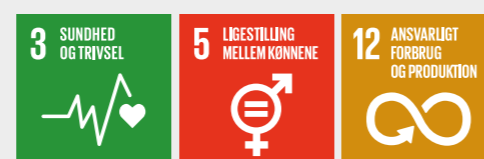
NY OVERENSKOMST OG GRØN BILPOLITIK

AP Pension ønsker en overenskomst, der favner alle personalegrupper. På nuværende tidspunkt er der to forskellige overenskomster for AP Pension og de tidligere Skandiamed-

arbejdere. Der vil være forskel på overenskomstgrupper frem til den 1. april 2020. I 2020 vil vi etablere en fælles overenskomst for tidligere Skandiamedarbejdere og medarbejdere i AP Pension. Det skal sikre, at medarbejdernes rettigheder beskyttes, og at vi har lige vilkår på tværs af organisationen. Med den fremtidige overenskomst forventer vi ikke at ændre væsentlige vilkår for medarbejderne, og de vil derfor blive stillet på tilsvarende vilkår som i 2019.

Et andet tiltag er etableringen af en ny og grønnere bilpolitik. Det skal ses i lyset af det øvrige arbejde med bæredygtighed i koncernen og de forpligtelser, vi har, når det kommer til at reducere vores miljøpåvirkning. Indfasningen af den grønne bilpolitik sker over tre år fra 2020 til 2022 og gælder alle nye firmabiler. Således vil politikken blive indfaset, efterhånden som vi udskifter den eksisterende bilpark. For indkøb eller leasing af nye firmabiler gælder en række minimumskrav. I 2020 skal bilerne være i energiklasse A eller derover. I 2021 skal bilerne være i energiklasse A+ eller derover. I 2022 skal bilerne være plugin-hybridbiler, elbiler eller biler i energiklasse A++. Bilmærke er valgfrit, dog skal valg af bilmærke tilgodese de repræsentative formål, den anvendes til. Som hovedregel leaser og køber vi kun fabriksnye biler. I AP Pension ønsker vi at købe bilmærker med mindst mulig miljøbelastning og med størst mulig sikkerhed for øje.

I forbindelse med indsatsen over for medarbejderne i AP Pension har vi primært fokus på at påvirke følgende verdensmål i en positiv retning:

FORRETNINGSETIK

BESTIKKELSE OG KORRUPTION

Det er AP Pensions holdning, at det er en alvorlig forbrydelse at give og modtage bestikkelse, særligt når der er tale om personer i tillidshverv. Ifølge vores politikker på området er det strengt forbudt for AP Pensions medarbejdere at give eller modtage bestikkelse. Ved kontakt med kunder, leverandører eller samarbejdpartnere må medarbejdere i AP Pension ikke tilbyde eller modtage værdier, som kan udgøre bestikkelse eller på anden måde tolkes som sådan. AP Pensions medarbejdere skal registrere gaver i overensstemmelse med de gældende retningslinjer. AP Pension skal følge principnummer 10 i FN's Global Compact samt FN's konvention.

HVIDVASK OG TERRORFINANSIERING

Regeringen har i 2019 styrket indsatsen mod hvidvask og terrorfinansiering, og i AP Pension har vi ligeledes fokuseret

vores indsats. Vi har etableret en række interne retningslinjer og udbyder kurser i bekæmpelse af hvidvask og terrorfinansiering til medarbejderne. Kurserne foretages som e-learning for at sikre, at vi i AP Pension har det nødvendige vidensniveau.

I 2019 gennemførte 84 procent af medarbejderne vores generelle undervisningsmodul. Derudover gennemførte vi et supplerende modul målrettet de medarbejdere, som eksperderer transaktioner, der er potentielt risikofyldte. Dette modul blev gennemført af 98 procent, af de relevante medarbejdere.

WHISTLEBLOWING

Alle AP Pensions medarbejdere kan anonymt rapportere hændelser eller situationer, som strider mod AP Pensions regler og retningslinjer. Der er etableret faste procedurer for at foretage whistleblowing.

SKATTEPOLITIK

Når AP Pension udvikler produkter, skal de skattemæssige konsekvenser for kunderne altid kortlægges, inden produkterne lanceres. Hvis skatteforholdene ikke er tydelige, foretager vi en analyse og dokumentation af de skattemæssige konsekvenser, hvorefter vi informerer de berørte kunder. AP Pension stræber efter at betale den rette skat i rette tid. Vi skal strukturere og drive vores virksomhed på en skatteeffektiv måde, som er i god tro og inden for rammerne af gældende lovgivning.

Der må ikke forekomme aggressiv skatteplanlægning, som kan ligge på grænsen til skattely. Vores kontakt med skattemyndigheder og skattedomstole skal udmærke sig ved ærlighed og respekt. Det sikrer vi ved at etablere de nødvendige forretningsgange og retningslinjer og sørge for passende uddannelse af medarbejderne. AP Pensions skattepolitik

beskriver området i detaljer. I 2019 tilsluttede vi os desuden et fælles skattekodeks, som er udarbejdet af aktører i pensionsbranchen. Det indeholder principper og anbefalinger for uønskede investeringer, der beskriver, hvordan eksterne kapitalforvaltere bør opføre sig på skatteområdet. Formålet er at give kunderne i AP Pension mere effektive og holdbare investeringer set ud fra et skattemæssigt perspektiv. Med AP Pensions tilslutning består det fælles skattekodeks nu af 11 selskaber, og det forvalter samlet set en formue på mere end 2.500 mia. kr.

Væsentlige risici

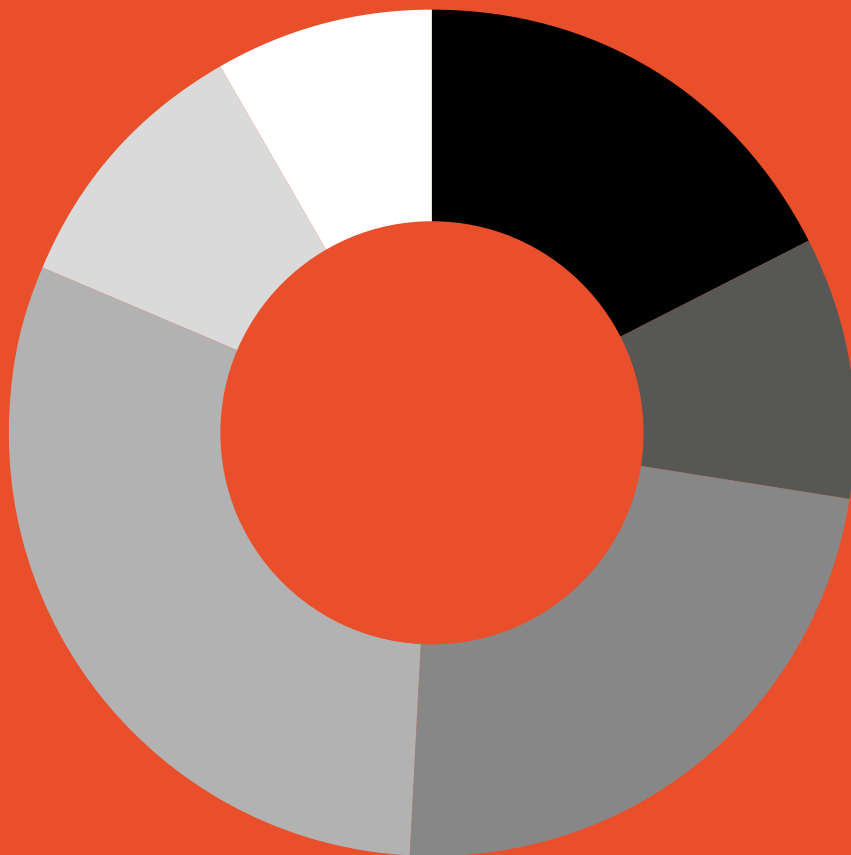
Hvidvask og terrorfinansiering er alvorlige forbrydelser, og som finansiell virksomhed er der risiko for, at AP Pension bliver anvendt til hvidvask og terrorfinansiering. Hvidvask er dybt skadeligt for samfundet, hvorfor forebyggelse og bekæmpelse er et område, som kræver en vedvarende og intensiv indsats. Det skyldes blandt andet, at området konstant udfordres af kriminelle, som forsøger at finde nye metoder og veje til hvidvask af midler fra f.eks. skatteunddragelse eller finansiering af terrorisme. AP Pension har som finansiell virksomhed et ansvar for at sikre, at denne risiko minimeres

AP Pensions skattebetaling for 2019 udgjorde:

Selskabsskat 0 mio. kr.	Moms 67 mio. kr.	Lønsum 58 mio. kr.	Pensionsafgift 206 mio. kr.
Pensionsafkastskat (PAL) 2.297 mio. kr.	A-skat mv. til ansatte 885 mio. kr.	AMB på præmieindbetalinger 554 mio. kr.	

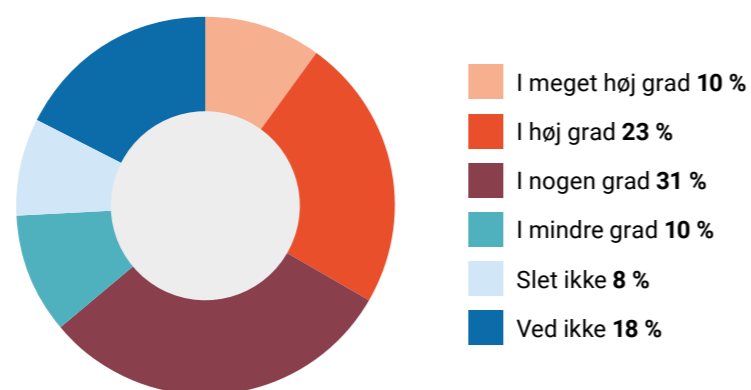
DATAAFSNIT

Dataafsnittet indeholder tabeller, modeller og illustrationer.
Afsnittet belyser historisk data op til en 5-årig periode.

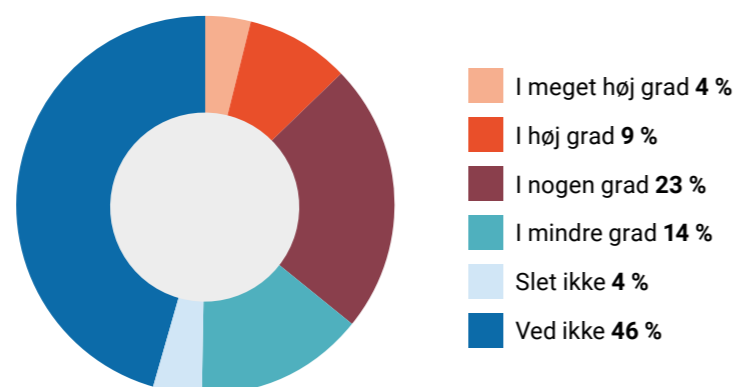

DANSKERNE OM BÆREDYGTIGHED

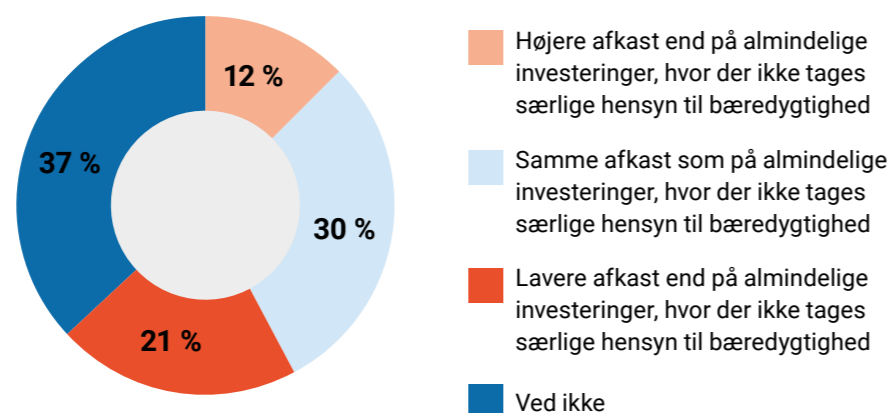
I hvilken grad mener du, at det er pensionsselskabernes ansvar at forholde sig til bæredygtighed, når de investerer kundernes pensionsopsparinger?

I hvilken grad synes du, at der er tilstrækkeligt fokus på bæredygtighed i danske pensionsselskaber, når de investerer?

Hvor stort afkast tror du, man vil få i fremtiden, hvis man investerer med særlige hensyn til bæredygtighed?

Kilde: Undersøgelsen er gennemført af analyseinstituttet YouGov. Der er i alt gennemført 1.000 CAWI-interview med danskere i alderen 18+ år i perioden 20. til 22. november 2019.

KUNDEDATA

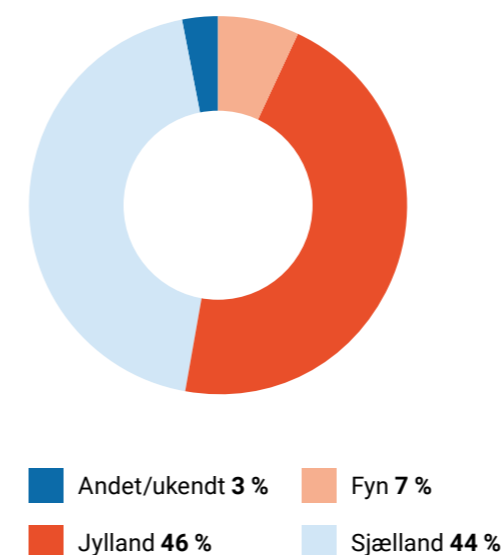
Antal kunder i AP Pension	2019	2018	2017	2016	2015
I alt	457.734	360.905	317.422	315.302	290.927

Note: Kunder med policer opgjort på CPR-nummer.

Aldersgennemsnit for kunderne	2019	2018	2017	2016	2015
	48,7	51,3	51,1	50,3	49,9

Note: Kunder med policer opgjort på CPR-nummer fordelt på alder.

Geografisk fordeling af kunder

Note: Fordeling af kunder med opsparing i AP Pension.

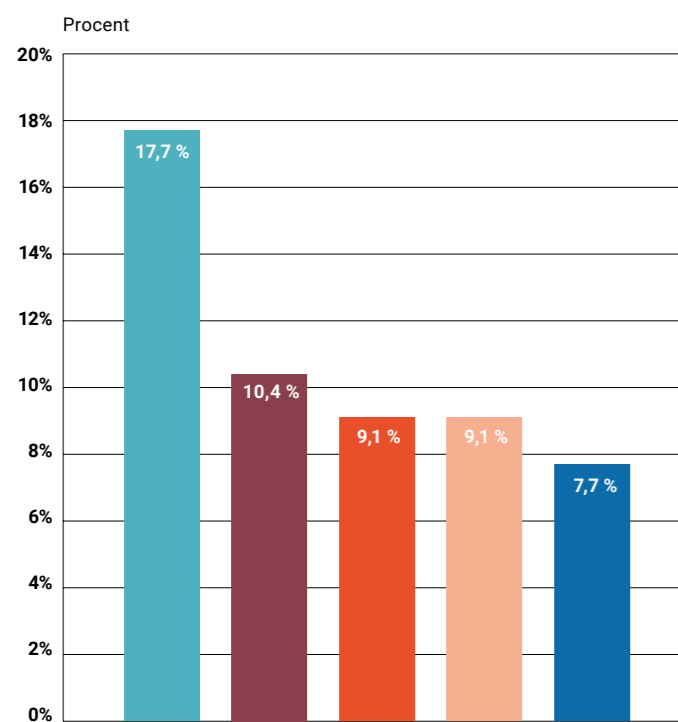
Fordeling af kundernes løbende indbetalinger til AP NetLink

Løbende indbetalinger pr. 31. oktober 2019	
Produkter	Procent
AP fast risiko	14 %
AP Active	65 %
Gennemsnitsrente med garanti	5 %
Gennemsnitsrente uden garanti	11 %
Eget valg af fonde	5 %
I alt	100 %

AP Bæredygtig er AP Pensions nyeste produktlinje og er ikke angivet i tabellen, da produktet først blev lanceret i juni 2019.

Note: Procentfordeling af løbende indbetalinger i 2019 modtaget til AP Pensions nyttegnende produkt for pensionsaftaler. Fast risiko er fonde med uændret risiko i hele opsparingsforløbet. Med AP Active tilpasser AP Pension risikoen frem mod den forventede pensionsalder. Eget valg af fonde beskriver andelen af kunder, som selv sammensætter deres investering.

Fordeling af primære skader

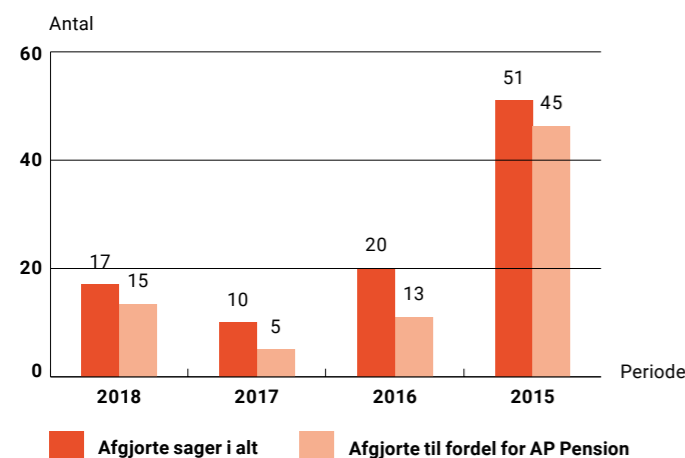

Fordeling af antal pr. diagnose, tab af erhvervsevne

- Psykiske lidelser (inkl. stress)
- Lidelser i bevægeapparatet (undtagen nakke- og ryglidelser)
- Apopleksi og følger
- Alle cancerformer uanset type
- Nakke- og rygggener

Note: Fordeling af primære skader pr. diagnose opgjort i forbindelse med udbetaling af dækning ved tab af erhvervsevne.

Ankenævnsager

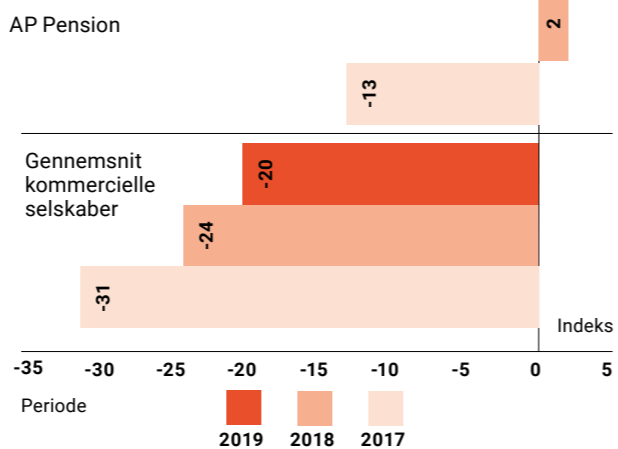
Note: Tallet for 2019 er opgjort efter redaktionens afslutning.

Rådgivningssamtaler

2019	2018	2017	2016
8.760	6.858	6.331	6.344

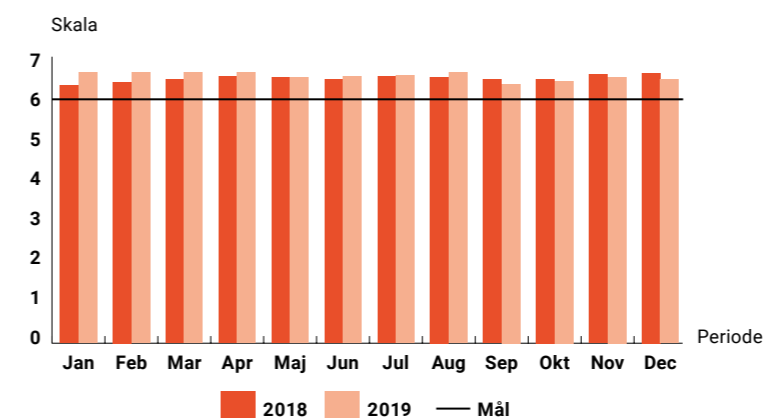
Note: Rådgivningssamtaler gælder AP Pensions direkte betjente kunder.

Net Promoter Score

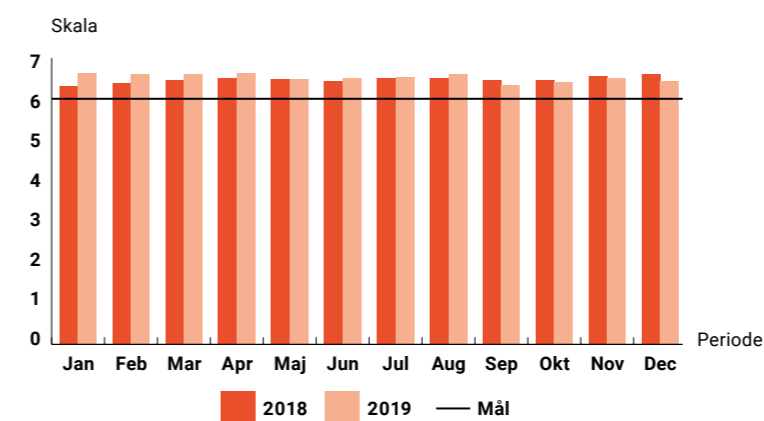
Note: "Gennemsnit kommercielle selskaber" er et gennemsnit af de fire kommercielle selskaber AP Pension, PFA, Danica og Velliv. Hvert selskab vægter med 25 procent.

Kundernes tilfredshed ved generelle henvendelser (Kundecenteret)

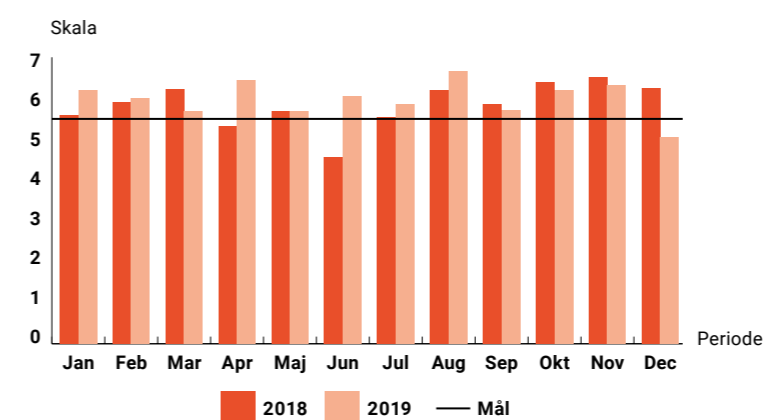

Note: Måles løbende via sms

Kundernes tilfredshed med skadehåndteringen

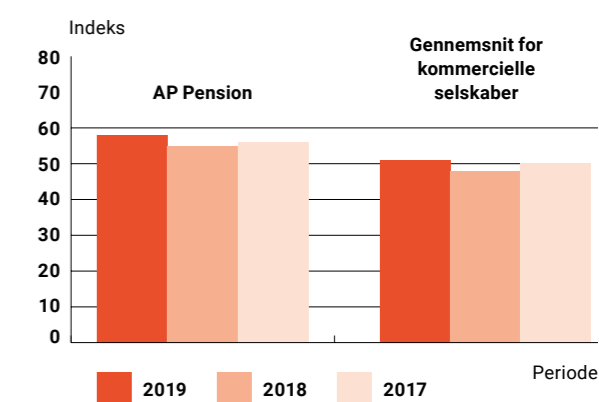

Kundernes tilfredshed med helbredsvejledningen

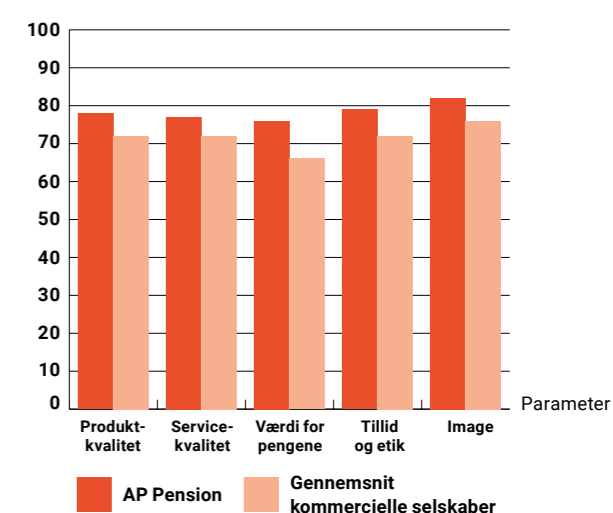

Note: Der gennemføres tilfredshedsmåling i Kundecenteret, Skade og Helbred. Der er mål for alle afdelingerne. Skalaen er 1-7, hvor 7 er bedst.

Loyalitetsindekset

Kundeoplevelser

AP Pension etablerede i november 2019 en aftale med e-Boks. I 2019 sendte vi 2.000 breve til vores kunder gennem e-Boks.

INVESTERINGSDATA

Overblik	2019	2018	2017	2016	2015
Portefølje (Kilde: Balance fra årsregnskab)	161,3 mia. kr.	115,1 mia. kr.	111,0 mia. kr.	106,2 mia. kr.	102,7 mia. kr.
Løbende indbetalinger (Kilde: Note 1 i årsregnskab)	14,4 mia. kr.	9,7 mia. kr.	6,9 mia. kr.	6,4 mia. kr.	6,6 mia. kr.
Fordeling af Portefølje					
- garanterede produkter	45,9 %	49,9 %	51 %	54,1 %	54,4 %
- markedsrente produkter	54,1 %	50,1 %	49 %	45,9 %	45,6 %
(Kilde: Riskdatamart)					
Årligt afkast ved 20 år til pension (Kilde: HeatMaps)	18,27 %	-4,86 %	11,70 %	9,03 %	3,31 %

Mål i forhold til grønne investeringer	2030 mål	2023 mål	Aktuelt	2018	2017
Portefølje	50 mia. kr.	10 mia. kr.	2,4 mia. kr.	1,6 mia. kr.	1,4 mia. kr.
Andel af samlet Portefølje	20 %	5 %	1,5 %	1,4 %	1,3 %

Note: Investeringene støtter den grønne omstilling og inkluderer vedvarende energi, grønne obligationer og skov.

Afkast AP Bæredygtig

Perioden 30 juni til 31 december 2019   Faktisk afkast 2019

10 år til pensionering	6,67 %
20 år til pensionering	10,07 %
30 år til pensionering	11,02 %

Note: Det er kun medtaget tal for det sidste halve år af 2019, da AP Bæredygtig først blev lanceret i juni.

Antal virksomheder vi har været i dialog med - engagement

Emner for dialog	2019	2018	2017	2016
Miljø	34	16	29	4
Menneskerettigheder	29	20	23	5
Arbejdstagerrettigheder	32	8	18	1
Korruption	25	15	27	0
Virksomheder i alt	76	39	16	5

Note: En virksomhed kan optræde flere gange, da dialogen kan være spredt over flere emner.

Antal virksomhedseksklusioner	2019	2018	2017
Tobaksindustri	64	-	-
Brud på menneskerettigheder	4	1	-
Klimarelaterede forhold	72	3	-
Kontroversielle våben	17	15	16
Virksomheder i alt	157	19	16

Porteføljens klimapåvirkning

	Rapportering	CO ₂ udlednings-eksponering (tCO ₂ e)		Relativ CO ₂ udlednings-eksponering (tCO ₂ e/mio. Kr. indtjening)
	Andel af selskaber med CO ₂ rapportering ¹	Scope 1 og 2 ²	Inkl. scope 3 ²	Vægtet gennemsnitlig CO ₂ -intensitet ³
Portefølje - samlet	63 %	238.959	941.716	13
Benchmark - MSCI ACWI	59 %	480.329	1.983.298	31
Resultat i forhold til benchmark	4 %	50,3	52,3	59 %

1 Procent af beholdninger, hvor selskaberne rapporterer klimaaftryk. 63 procent af selskaberne rapporterer CO₂-aftryk. 37 procent af porteføljen er inkluderet i vores klimaanalyse baseret på estimerede tal og en sammenligning af sektorens generelle klimapåvirkning samt analyse af hvert enkelt selskabs drift.

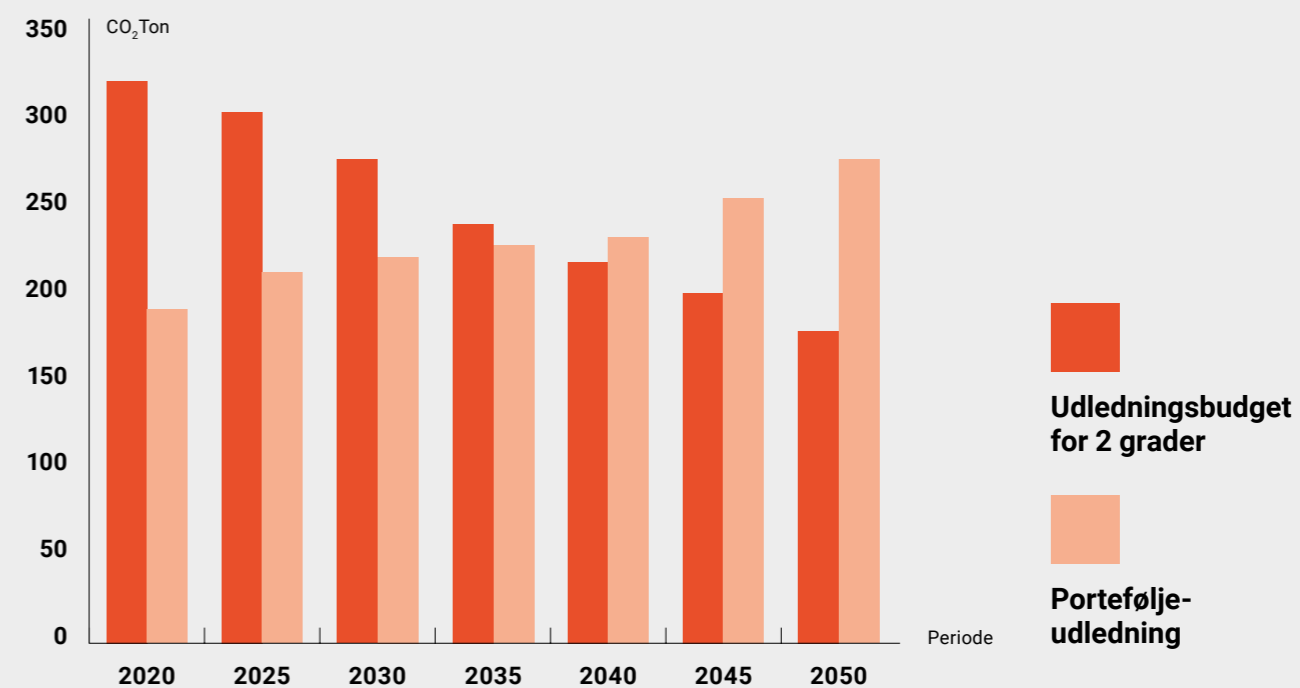
2 Scope 1 defineres som udledninger, som selskabet selv direkte forårsager f.eks. ved af brænding af kul og gas. Scope 2 er udledninger gennem den energi, som selskabet forbruger, f.eks. el og fjernvarme. Scope 3 er indirekte CO₂-udledninger som resultat af virksomhedens aktiviteter fra kilder, der ikke direkte kontrolleres af virksomheden. Det er f. eks i forbindelse med de produkter og services, som selskabet forbruger samt kunders brug af virksomhedens varer og service, såvel som håndtering og behandling af virksomhedens affald.

3 I vægtet gennemsnitlig CO₂-intensitet bliver selskabernes relative størrelse inkluderet i beregningerne, da det giver et mere retvisende indblik i porteføljens CO₂-udledning på selskabsniveau.

Porteføljens overholdelse af dens CO₂-udledningsbudget

	2019	2020	2030	2040	2050
2 grader celsius	60,84 %	61,16 %	79,72 %	109,88 %	158,90 %
4 grader celsius	56,13 %	55,82 %	56,83 %	57,51 %	59,96 %
6 grader celsius	54,34 %	53,80 %	50,92 %	49,04 %	49,02 %

Andel af CO₂-udledningsbudget brugt i forhold til 2, 4 og 6 graders verdenstemperaturstigning

AP EJENDOMME

Færdiggjorte byggerier

2019	Holbæl Fjordtårn, Isefjords Alle 13, Holbæk	Kværnloftet, Kværnloftet 2-44, Risskov		
2018	Kromagrafen, Robert Jacobsens Vej 73A-E, København S			
2017	Odeon, Thomas B. Thriges Gade, Odense	Broloftet, Broloftet 2-44, Risskov	Vindrosen, Vindrosen 2-14, Risskov	Ingen navn, Tagensvej 29-137, København N.
2016	Schades Have, Amagerfælledvej 110-142, København S	Ingen Navn, Kløverbladsparken, Valby		

Påbegyndte byggerier i 2019

Kolding Sky, Kolding Åpark 24, Kolding · Østbryggen, Isefjords Alle 29-35, Holbæk · Ørestad Boulevard 49, København S · Nørager friplejehjem, Jernbanegade 13, Nørager · Udlejning, Buchwalds Bro, Horsens · Ejerboliger, Buchwalds Bro, Horsens · Friplejehjem Buchwalds Bro, Horsens · DLG's domicil, Ballevej 2, Fredericia · Søtorvet, Silkeborg.

Elforbrug på AP Pensions egne lokationer

Lokationer	2019	2018	2017	2016	2015
Østbanegade 135	952.000 kWh	955.000 kWh	>1 mio kWh	>1 mio kWh	>1 mio kWh
Amerika Plads 38	8.000 kWh	N/A	N/A	N/A	N/A
Axel Kiers Vej 11	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A

Note: Amerika Plads 38 er nyt lejemål pr. 1. april 2019, og tallene gælder derfor ikke for et fuldt år.

LANDBRUGSDATA

AP Ejendomme landbrugsbedrifter 2019 –
fordelt på jord/dyr eller økologi/konventionel

Beliggenhed	Ha.Omdrift ¹	Ej dyrket ²	Total Ha ³	Status	Enhed	Produktion
Jystrup, Sjælland	183	8	191	Konventionel	Malkekvæg	190 malkekøer
Trustrup, Djursland	190	18	208	Konventionel	Malkekvæg	550 malkekøer
Gadbjerg, Midtjylland	350	30	380	Konventionel	Juletræer	2.000.000 træer i omdrift
Silkeborg, Midtjylland	208	2	210	Konventionel	Søer	1.350 Søer
Regstrup, Sjælland	127	2	129	Økologisk	Malkekvæg	270 malkekøer
Fuglsø, Djursland	225	40	265	Konventionel	Malkekvæg	550 malkekøer
Tønder, Sdr. Jylland	220	10	230	Biodynamisk	Fedekalve	200 fedekalve
Hadsten, Midtjylland	361	73	434	Konventionel	Søer	1.850 søer
Glesborg, Djursland	366	15	381	Konventionel	Søer	1.900 søer
Farsø, Himmerland	11	1	12	Økologisk	Kyllinger	Blandt top 3 i Danmark (målt i størrelse) økologisk kyllingproduktion
Samsø	100	3	103	Konventionel	Søer	700 søer
Nibe/Himmerland	269	14	283	Økologisk	Kyllinger	Blandt top 3 i Danmark (målt i størrelse) økologisk kyllingproduktion
Nibe/Himmerland	366	72	438	Økologisk	Kyllinger	Blandt top 3 i Danmark (målt i størrelse) økologisk kyllingproduktion
TOTAL	2.076	288	3.264			

Note:

- 1 Arealer, som kan dyrkes med landbrugsdrift på ejendommene.
- 2 Arealer på ejendommen, som ikke kan dyrkes, typisk vej, bebyggede arealer, skov, krat, mose eller andet.
- 3 Samlede areal, som tilhører de enkelte selskaber/ejendomme, herunder dyrkbare inkl. ikke dyrkbare.
- 4 Hornumvej 142 ApS er samme selskab med samme forpagter. Det er opdelt i oversigten, da de forskellige ejendomme er opkøbt på forskellige tidspunkter.

Udviklingen i landbrugsselskaber

Selskaber	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	I ALT
	-	0	-	2	2	6	1	11

I 2017 og 2019 er der tilkøbt en ejendom, som indgår i de 11 selskaber under Hornumvej 142 Aps

MEDARBEJDERDATA

Overblik

547
medarbejder hos AP Pension

45 %
mænd

55 %
kvinder

AP Pension har
5 elever

1 medarbejder
er ansat i flexjob

Nyansættelser 2019

Antal nyansatte 120

Nyansatte over 57 år 5

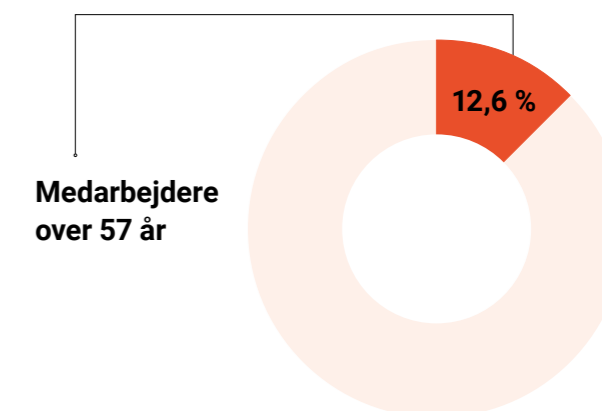
Note: Inklusiv studentermedhjælpere og vikarer.

Personaleomsætning 2019

Personaleomsætning i alt 21 %

Frivilligt 15 %

Aftale/opsagt 6 %

Medarbejdertilfredshed 2019 2018 2017 2016

Engagement 5,5 5,6 5,8 5,6

Motivation 5,6 5,9 5,9 5,8

Note: Målt på en skala fra 1-7, hvor 1 er dårligst og 7 er bedst.

Sygefravær 2019 2018 2017 2016

Sygefravær 3,6 % 2,8 % 2,24 % 2,11 %

Note: Efter sammenlægningen af Skandia og AP Pension vil vi iværksætte en ny proces for indsamling af sygdomsdata. Det vil resultere i mere detaljerede oplysninger, og der kan eventuelt fremkomme mulige udsving for enkelte medarbejdergrupper i den kommende tid.

KØNSDIVERSITET

Bestyrelsen

Direktionen

Direktørgruppen (inklusive direktion)

Lederforum (inklusive direktion)

INTERNE MILJØDATA

Transport	2019	2018	2017	2016
Miljøklassificering af bilpark	A/B	A/B	-	-
Cykler	20	0	0	0

Affald i forbindelse med kantinedrift

	September 2019	Juni 2019	Marts 2019	September 2018	Juni 2018
Affald	45,23	22,37	25,38	21,88	27,73

Note: Opgjort i gram pr. person pr. dag.

Råvareforbrug i kantinen	Økologi år til dato	Andel af danske råvarer	Kødforbrug
Kantine	44,1 %	54,4 %	97,7 gr. pr. person pr. dag

Note: Perioden angiver 2019

RETNINGSLINJER FOR INVESTERING

Vores porteføljer screenes for potentielle brud på vores politik for ansvarlig investering og brud på de internationale principper for ansvarlig virksomhedsadfærd. I vurderingen af selskabernes adfærd tager vi blandt andet hensyn til:

- FN's konvention for borgerlige og politiske rettigheder
- FN's klimakonvention
- Den internationale konvention for økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder
- Geneve-konventionen
- FN's internationale arbejdsorganisation
- Rio-deklarationen for miljø og udvikling
- FN's biodiversitetskonvention
- FN's rammekonvention for klimaændringer
- Parisaftalen
- FN's konvention mod korruption

Principper, som AP Pension efterlever

- UN's Global Compact
- FN's retningslinjer om menneskerettigheder og erhvervsliv
- Parisaftalen
- FN's principper for ansvarsfulde investeringer (UNPRI)
- Institutional Investor Group on Climate Change (IIGCC)
- Climate Action 100+

AP Pensions negativliste

- Selskaber relateret til kontroversielle våben.
- Selskaber, hvor en andel på mere end 30 procent af omsætningen er relateret til enten kul eller tjæresand.
- Selskaber, hvor en andel på mere end 5 procent af omsætningen er relateret til tobaksproduktion.
- Selskaber, der ikke lever op til AP Pensions politik for ansvarlig investering, og hvor dialogen med selskabet har været uden effekt.
- Selskaber, der er sanktioneret af den danske stat.
- Stater, som Danmark har indført finansielle sanktioner mod, og hvor internationale principper for samfundsansvar ikke efterleves. Det kan være sanktioner mod landet eller ledende personer i landet.

CSR-rapporten offentliggøres som samlet redegørelse for samfundsansvar, jf.:

- Finanstilsynets bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringsselskaber og tværgående pensionskasser § 132
- Redegørelse for den kønsmæssige sammensætning af bestyrelsen, jf. Finanstilsynets bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringsselskaber og tværgående pensionskasser § 132a

CSR-rapporten udgør en bestanddel af ledelsesberetningen i AP Pensions årsrapport. Regnskabsperioden for CSR-rapporten følger årsrapporten den 1. januar 2019 til den 31. december 2019.

Rapporten findes på www.appension.dk/csr

AP PENSION

Østbanegade 135
2100 København Ø
3916 5000

www.appension.dk